

ZPĚVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • DUBEN • APRÍL • KWIECIEŃ • ČÍSLO 4/79 ROČNÍK 22 CENA 1 ZŁ

Alois Jirásek

O PŘEMYSLOVI

Bylo za první jeseně, v slunečný, tichý den. Libušin kůň šel bystře, určitým krokem; nikdo z mužů ho nevedl, ni slovem neřídil. Šel jistě, tak jako by kráčel ke svému chlevu, až mužové žasli, až víry došlo domnění, tou cestou kůň že poprvé nejde, že knězna jízdou příšernou často tu jezdila za večerního soumraku a zase, než zapěly kury, že se vracela do svého dvora.

Ani krok nevybočil bělouš z cesty. Nic ho nesvedlo s jeho dráhy. Nejdou minul i stádo koní se pašoucích; jich vesely řehot ho vítal a vábil. Než bělouš kráčel dál, ni vpravo ni vlevo zraku neobracejte. Když pak v širém poli zasedli pod planou hráškou nebo ve slabém stíně rudočerné sosny, aby si odpočinuli, kůň kněžnin, tiše postavá, sám první zase vykročil na další cestu.

Tak přejeli hory a pláně, až třetího dne ráno se blížili k dědině mezi stráněmi, kraj úzkého dolu, jímž řeka tekla. Když už dojížděli, vběhl jim jakýsi chlapec v oustrety. Toho se zeptali právice:

„Ej, dobrý chlapečku, to-li jsou „Jsou, to jsou Stadici,“ řeklo jim pachole, „A tam hle Přemysl v poli voly pohání.“

Spatřili opadál muže vysoké postavy, an v lýčených střevicích za pluhem statně kráčel a pobízel ostrem spřežení strakatých volů. Jeden z nich měl hlavu bílou, druhý byl od čela po hřbetě bílý a měl zadní nohy též jako sníh. I jeli k oráči širokou mezí, a když se k němu přiblížili, zastavil se kněžnin kůň, pak se vráz vzbočil, vzepjal, radostí řehtaje. A jak se zas na přední spustil, sehnul hlavu před mladým oráčem, jenž zarazil pluh a zastavil voly.

Vladykové vzali s bělouše knížecí roucho: sukni dlouhou, vzácnou kožešinou lemovanou, drahý a krásný plášt i převlaky, přistoupili k Přemyslovi a nízko se mu klanice, pozdravili ho.

„Muži blažený, kníže nám bohy souzený, bud zdráv a vítej! Pust voly, roucho změň, na kůň se rač posadit a s námi jeti. Knězna Libuše a všechn národ Čechů ti vzkazují, abys s námi přijel a při-

jal vládu tobě a tvým potomkům souzenou. Zvolil jste tebe za svého soudce, ochránce a knížete.“

Přemysl mléky poslouchal, mléky pak zabodl do země otku, kterou měl v ruce, a pustil voly. Jho jím snímaje, pravil: „Jděte, odkud jste přišli.“

Jen to vyřkl, a již se vznesli a zmizeli oba mžikem. Pod dědinou zanikli ve velké skále, jež se jim otevřela a hned zase zavřela, že nebylo po nich ani stopy.

K poslům pak Přemysl takto promluvil:

„Žel, že jste tak ráno přišli. Když bych byl mohl tuto roli doorati, byla by po všecky časy hojnost chleba. Ale že jste si pospišili a mně mé dilo přerušili, vězte, že budete v zemi často bývat hlad.“

Zatím jako by země dala suchému ostnu vráž mízu a život. Počali lískový prut pučeti jako na jaře v keři, a hned také tři odnože vynáhlí, tři ratolesti, na nichž se zelenalo svěží listí i mladé ořechy.

Poslové žasli, vidouce ten div divoucí. Než Přemysl jich prosil, aby podle něho ke stolu usedli, a zval je na snídani. Obrátil pluh a vzav s meze lýčenou kabeli, vyložil z ní pecen a sýr na jasnou radlici na slunci se svíticí.

„Toť ten železný stůl, o kterém Libuše mluvila!“ Tak si každý zvladyků připomněl a žasl v duchu. Jak s Přemyslem kol pluhu snídal a z jeho džbánu pili, uschlý dvě ratolesti na líse a hned opadly; třetí však rostla kvapem a bujně do výše i na šíř. Z toho až bázeň hosti pojala. Ukažovali si ten div a ptali se Přemysla, čeho to znamená, že dvě z těch haluzí zhynuly a jenom jedna zůstala.

„Toť vám povím,“ Přemysl veče. „Vězte, že z mého pokolení začnou množi panovati, ale toliko jediný pán a vladař ostane.“

Pak se ho poslové ptali, proč ne na mezi, ale na železe jí.

„Proto jím na železném stole,“ odvětil zvolený kníže, „abyste věděli, že rod můj bude železný u vlády. Železo však u významu mějte! Jím v čas pokoje role orejte, v čas zlé se jím proti nepříteli chráňte! Dokud Čechové budou mít takový stůl, nepřátele své přemohou. Když

pak cizozemci ten stůl jim odejmou, Čechové pozbudou své svobody!“

Tak pověděv, vstal a šel s posly do dědiny rozjehnat se se svým rodem, nyní tak poctěným a povznešeným. Oděn pak v knížecí roucho s blýskavým pasem, obut obuví knížecí vseď na bělouše, jenž pod ním opět vesele zárehtal. Když pak cestou se vladykové Přemysla ptali, proč vzal s sebou kabelu a střevíce z lipového lýčí, odpověděl:

„Na to jsem je dal vám a dám na věky uschovat, aby moji potomci věděli, odkud pošli, aby živí byli v bázni a lidí sobě svěřených netiskli z hrdosti, poněvadž jsme si všichni rovní.“

Když pak cestu dokonali a již přicházeli k Vyšehradu, vysla jim Libuše vstříc v stříbrolesklé čelence, se vzácnými korály jantaru a chalcedonu na bílém hrdle. Sla v bělostné říze, krásná a vznešená, a rodostné pohnutí zářilo jí z očí, které již z daleka vyhlížely Přemysla na bělouši v čele poselstva. S kněžnou šly její dívky, šli dvořané a nejpřednější ze všech rodů, kteří tu jako všechn valný sněm čekali na poselstvo a nového knížete.

I zaradovali se všichni, jak ho zhlédli, sličného, statného muže. Nejvíce mladá knězna, jež vídala ženicha na Budci. Nyní si podali právice a blažení vešli do hradu; s nimi všechn národ u velikém veseli, a za jásotu všech posazen Přemysl na kamenný stolec knížecí. I slavili nového knížete i sňatek jeho s Libuší. Slavili jej v podhradí i nahore na hradě. Tam dvořané a hosté zasedli ke stolům na veliké síně na prostorném dvoře a hodovali.

Jedli hojná jídla a pili hnajně medoviny, pili a pěli nebo naslouchali pěvům, jak hráli na struny a zpívali staré zpěvy o hrdinech a bojích zašlých dob. Slavili volbu, slavili sňatek za dne, slavili jej dluho do noci za svítů ohňů a smolnic. A když ohně pohasly, a nad lesy se již zardívalo ranní zore, ještě zvučel Vyšehrad, ještě zvučelo podhradí hlučným veselím, a ranní vítr nesl jeho ohlas za řeky ke tmavým lesům ztopeným v bělavé mlze.

(Ze Starých pověstí českých)

VESELÉ SVÁTKY
PŘEJE REDAKCE

V ZÁUJME SPOLUPRÁCE

Tradičné stretnutia vedúcich predstaviteľov strán a národov Poľska a Sovietskeho zväzu — ako udalosť najväčšieho významu — sleduje poľská spoločnosť s veľkou pozornosťou. Marcová priateľská návšteva súdr. Edwarda Giereka v Moskve upevnila a rozšírila bratské poľsko-sovietske vzäzky, vytýčila ďalšie cesty našej súčinnosti.

Predmetom rozhovorov prvého tajomníka Ústredného výboru PZRS súdr. Edwarda Giereka s generálnym tajomníkom ÚV KSSZ, predsedom Prezidia Najvyššieho sovietu ZSRR súdr. Leonidom Brežnevom boli otázky týkajúce sa prehlbenia spolupráce, najmä hospodárskej, medzi našimi krajinami, ako aj výmena názorov na aktuálne medzinárodné problémy. Ocenili, že doterajší stav a perspektívy spolupráce sú pozitívne. Stále rastie obchodná výmena, ktorá už zahrnuje jednu treťinu globálnych obratov Poľska. V štruktúre tejto výmeny stále rastie podiel priemyselných tovarov, najmä strojov a zariadení. Stále významnejšiu úlohu odohrávajú špecializačné a kooperačné dohody, tak v dvojstranných vzťahoch, ako aj v rámci RVHP. Súčinnosť na tomto poli rodí nové kvality, ktoré sú mobilizujúcim činiteľom pre rozvoj obchodu, ekonomiky, vedy a techniky. Nadväzujúc na tieto otázky súdr. Edward Gerek na recepcii vo Veľkom kremelskom paláci o.i. povedal: „Vysoce ocenujeme súčasný stav poľsko-sovietskych vzťahov, ktoré sa mimo riadne dynamicky rozvíjajú v tejto dekáde. Budeme nadále upevňovať našu jednotu, bratské vzäzky medzi našimi stranami a našimi národmi, rozširovať vzájomne prospěšnú spoluprá-

cu medzi našimi krajinami.“ Tieto slová znamenajú, že sa tiež rozhodlo o prehlbení spolupráce v iných oblastiach, v tom aj kultúrnej výmeny a medziludských stykov.

Moskovské rozhovory potvrdili aj tentokrát úplnu jednotu názorov na medzinárodné otázky. Základným cieľom Poľska s Sovietskeho zväzu je vybudovanie trvalého mieru vo svete. Preto aj všetky snahy smerujú k zastaveniu pretekov v zbrojení, k dosiahnutiu skutočného odzbrojenia, k likvidácii napäti a konfliktov, k prehlbeniu uvolnenia napäť a k rozvoju mierovej spolupráce medzi národmi. Súdruh Leonid Brežnev v prejave prednesenom na Kreml konštatoval: „Mier nie je ešte dostatočne upevnený, predovšetkým v Ázii, treba sa usilovať o to, aby agresia na akýkoľvek štát bola považovaná za ohrozenie všetkých a aby ju všetci odsudzovali. V inom prípade ľudstvo sa nevyhne katastrofe.“ Vedúci predstaviteľia Poľska a Sovietskeho zväzu počas tohto tradičného stretnutia ešte raz vyjadrili vôle svojich strán, štátov a národov, ktoré odсудzujú dobrodružnú čínsku agresiu na Vietnamsku socialistickú republiku. Konštatovali, že v záujme všeobecného mieru sa Peking musí zrieknuť všetkých zámerov na teritoriálnu integritu Vietnamu, aka aj iných národov.

Treba zdôrazniť, že rozhovory počas tohto stretnutia prebiehali v ovzduši srdečnosti a úplného vzájomného pochopenia. Tieto rozhovory sú dôležitým prínosom pre upevňovanie našej bratskej jednoty a priateľstva, ako aj novým impulzom v našej vzájomnej prospěšnej a všeestranej spolupráci.

MARIAN KAŠKIEWICZ

ZÁPISY NA SLOVENČINU

Opäťovne upozorňujeme, že len do 15. mája t.r. môžete zapísat svoje deti na vyučovanie slovenčiny v škole vo svojej obci a na lúceu v Jablonke. Využite túto možnosť. Iba škola zaistí vašim deťom dobrú znalosť slovenskej reči. Riaditelia škôl vám poskytnú každú pomoc a všeobecné informácie o zápisoch.

ÚV KSČaS

Predsedníctvo ÚV KSČaS na zasadení v Krakově dne 11.3. t.r. očnilo spolupráci navázanou se Strediskom ako mimorádně prospěšnou a důležitou pro celou krajanskou obec.

Také naše redakce často čerpá z bohaté knihovny a archívu tohoto pracoviště a vždy se setkává s plným pochopením.

U příležitosti jubilea záslužné a dobré práce srdečně přejeme Československému kulturnímu a informačnímu středisku ve Varšavě mnoho dalších úspěchů při propagování české a slovenské kultury, sloužící prohlubování přátelství a spolupráce mezi našimi národy.

V.W.

60. NAROZENINY oslavil činitel lidového hnutí, básník, prozaik a publicista Józef Ozga-Michalski.

RADA MINISTRŮ schválila usnesení o zakládání a činnosti podniku s podílem zahraničního kapitálu. Nové předpisy dovolují zakládání společnosti s ručením omezeným s tím, že podíl Polska musí činit nejméně 51 procent. Zahrazeným partnerům se zaručuje převod náležné časti zisku do zahraničí.

V Nowom Sączi odovzdali do prevádzky najväčšie v Poľsku Závody na opravu autobusov.

PROHLAŠENÍ ČSMS

Československá společnost pro mezinárodní styky usilující ve své činnosti o posílení světového míru, vzájemného porozumění a přátelských vztahů mezi národy v duchu celého a zásad Charty organizace Spojených národů s rozhořením a co nejrozumněji odsuzuje věrolomnou agresi rozpoutanou současným maoistickým vedením Číny proti Vietnamské socialistické republice.

Jde o hrubé pošlapání základních norem vztahů mezi státy i zásadních principů Charty OSN. Tato haněbná agresi jako konkrétní vyustupovaný nenávistný projev avangardické politiky velmcenského šovinismu a hegemonismu čínského vedení je nejen útokem proti socialistickému sjednocení Vietnamu, ale i proti míru a bezpečnosti v Jihovýchodní Asii a ve světě vůbec.

Tuto zločinnou politiku maoistů s pobouřením odsuzují mírumilovné a pokrokové sily celého světa.

U vědomí vysokých morálních kvalit, nezměrně vytrvalosti, obětavosti a hrdinství statečného vietnamského lidu, který vždy vítězně čelil všem cizím uchvatitelům a před nedávnem na hlavu porazil severoamerické agresory, vyjadřujeme mu spolu s hlasy milionů čestných lidí této země svou solidaritu a pevné přesvědčení, že ve spravedlivém boji proti agresorům zvítězí.

ČESKOSLOVENSKÁ SPOLEČNOST PRO MEZINÁRODNÍ STYKY

Snímka planety Jupiter, ktorú urobila americká kozmická sonda Voyager 1 zo vzdialenosť ok. 700 000 km.

Foto: CAF-Unifax

30. JUBILEUM

Československé kulturní a informační středisko působí ve Varšavě již 30 let (od 1947, kdy byla podepsána Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Poľskem a Československem). Sídlo Střediska je ve středu města v rušné tržně Marszałkowské a v jeho čítárně, knihovně, výstavní síni a prodejně je stále plno. Stejně plný je sál při přednáškách, koncertech a pravidelném promítání filmů. Před velkými a vskutku upravenými výstavními skřínemi se po celý den hromadí hlučky chodců. Varšavu, ale také obyvatelé vzdálených vojvodství, se díky promyšlené a číle práci Střediska seznámují s českou a slovenskou kulturou, folklórem, s výsledky pracujících Československa. Činnost Československého kulturního a informačního střediska je rozsáhlá, zajímavá a všechny umělecké podniky se vyznačují vysokou úrovní.

ZE ZASEDÁNÍ PŘEDSEDNICTVA ÚV KSČaS

Předmětem jednání předsednictva ústředního výboru na zasedání v Kralové dne 11. března t.r. bylo mj. zajištění správného průběhu výročních volebních schůzí v místních skupinách a obvodech, volby delegátů na VI. sjezd a také rozvojení efektivnějších a hlubších forem působnosti KSČaS v budoucnosti. Bylo to první zasedání předsednictva v letošním roce. Předsedal mu předseda ÚV J. Molitoris a zúčastnili se také předsedové některých místních skupin a vedoucí souborů i instruktoři z Oravy a ze Spiše.

Ve zprávě o činnosti v uplynulém roce a úkolech na letošní rok, předložené tajemníkem ÚV A. Andrašákem, bylo hodně místa věnováno kritickému hodnocení loňských pracovních výsledků, otázkám upevnění organizační práce Společnosti a také intenzivnější kulturní práci než dosud. Zpráva

vu o hospodaření finančními prostředky v roce 1978 a rozpočet na letošní rok předložila hlavní účetní ÚV M. Ziembová. Uvedla, že finanční prostředky poskytované Společnosti se zvyšují a hradí základní potřeby organizace. Zlepšilo se vybavení souborů a některých kluboven. Společnost dostala také prostředky na dokončení stavby klubovny ve Vyšných Lapších a na opravu klubovny v Zelově. Plánované vlastní příjmy, zvláště z kulturních podniků, nebyly splněny.

V diskusi (A. Bryja, F. Bogačík, A. Chalupec, F. Chalupka, F. Kovalčík, J. Kovalík, E. Kott, E. Kozub, F. Kurnát, J. Novák, A. Šperlák a J. Vojtas) byly projednány základní otázky celé aktuální působnosti Společnosti. Bylo zdůrazněno, že nebyly využity všechny možnosti, které měla Společnost v minulém roce a řada uvedených přík-

ladů poukázala na nutnost efektivněji rozvíjet organizační práci, kulturní činnost a vyučování českého a slovenského jazyka.

Diskutanti poukázali na skutečnost, že práce jednotlivých souborů a kapel je důležitou složkou činnosti a svědčí o kulturní dynamičnosti Společnosti. Ukazuje nás vztah k tradicím a je důležitou součástí práce pro zachování materšských jazyků. Dále zdůraznili, že kulturnímu rozvoji Společnosti prospívá prohloubení spolupráce naší organizace s OZS Matice slovenské a Československým ústavem za hraničním a také se soubory ze Slovenska v rámci spolupráce pohraničních oblastí. Diskutující také žádali, aby oddíly a místní skupiny prověřily dosavadní formy působení na členy Společnosti, zvýšily úroveň práce kluboven a poutavost kulturních podniků.

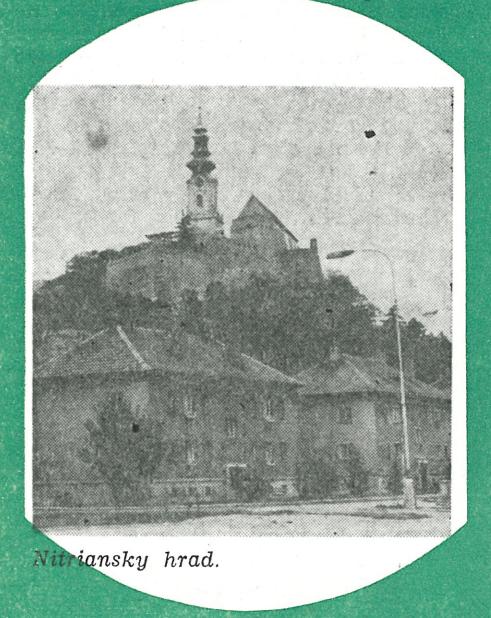
Předsednictvo pokládá za nejdůležitější v nynější situaci povzbudit činnost obvodu a místních skupin na Oravě a také místní skupiny v Kučově. Směr příští práce na Oravě určí porada KOV s účastí zástupců všech místních skupin této oblasti a členů předsednictva ústředního výboru, která se bude konat 1. dubna t.r. v Jablonce. Práce kučovské místní skupiny bude vytyčena ve spolupráci s obvodem v Zelově.

Předsednictvo se rozhodlo svolat plenární schůzí ústředního výboru KSČaS v měsíci dubnu 1979.

Předsednictvo kladně zhodnotilo spolupráci navázanou s Československým kulturním a informačním střediskem ve Varšavě a zaslalo blahopřejný dopis k významnému 30. výročí jeho působení v PLR.

A.A.

Mestá v našom objektíve

Nitriansky hrad.

NITRA

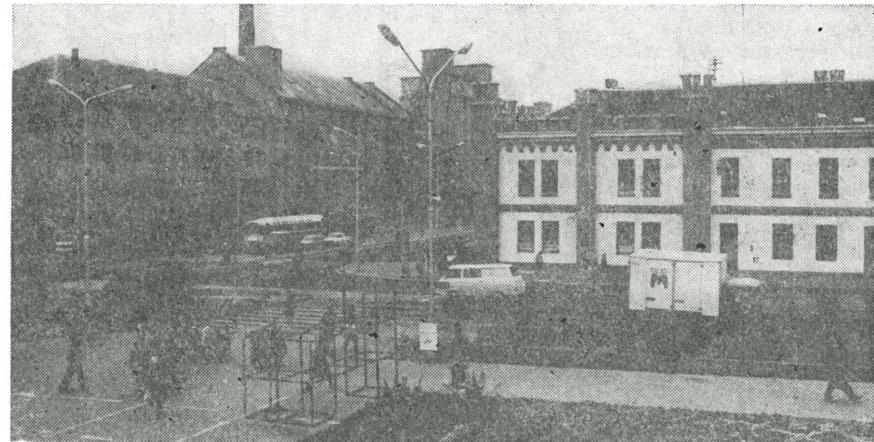
Nitra — mesto, o ktorom nachádzame prvú zmienku v písomných záznamoch zo začiatku 9. stor. týkajúcu sa stavebnej pôsobnosti kniežaťa Pribinu v Nitrianskom kniežatstve, má najtrvalejšie stopy v dlhom zozname slávnych mien, ľudí, ktorí tu tvorili alebo tvorili inde, ale stadiaľ pochádzali. Tuna pôsobili Cyril a Metod, tuna bol županom významný spisovateľ Janko Jesenský. Hodno taktiež spomenú Františka Tótha-Slováka (nar. 1753), člena Francúzskej inžinierskej akademie, významného matematika a projektanta, ako aj Jána Hanáka (1812—1849), zakladateľa spolku Zobor, ktorý sa už vtedy zaoberal ochranou prírody v Nitre a na jej okoli. Zdá sa mi totiž, že popri klasikovi slovenskej literatúry — dve iné mená vybrané z panteónu zaslúžených zdôvodňujú fakt, že v Nitre a na jej okoli upútali moju pozornosť moderné a pekné architektonické a urbanisticke riešenia, ako aj starostlivosť o ochranu pamiatok a prekrásnej prírody tohto kraja.

Obyvatelia Nitry sú hrdí na svoju slávu minulosť. Navštěvník ihned spozná, že sú aj mimoriadne sympatickí a úslužní. Snáď aj preto sa v tomto meste cítíme dobré a svojsky od prvých chvíľ svojho pobytu. Táto zaslúžená poklona adresovaná obyvateľom dnešnej Nitry dostáva väčší význam keď si uvedomíme, že je to priemyselné mesto s veľkými tradíciami, mesto hlučné a rušné, ktoré sa významne podieľa na rozvoji moderného Slovenska.

Text a snímky: MARIAN KAŠKIEWICZ

Jedna z hlavných ulíc Nitry.

Nitrania dbajú o esteticky vzhľad mesta.

Karel Jan Zoubek

Letos uplyvá 77 let od narození českého houslisty a skladatele Karla Jana Zoubka. Jeho díla a také koncertní a pedagogická činnost jsou trvalou složkou soudoběvropské hudební kultury. Stopy jeho působení a také bouřlivého uměleckého života můžeme nalézt v hudebním životě mnoha zemí a téměř ve všech světadílech.

Karel Jan Zoubek se narodil 19. ledna 1902 v Kadani v Čechách. V letech 1911–1918 studoval na pražské hudební konzervatoři. Již jako patnáctiletý chlapec koncertoval v Paříži. S vyznamenáním absolvoval konzervatoř a dále se vzdělával, nejdříve ve Vídni (housle 1918–1919) a pak v Paříži (varhany a skladbu 1920–1922). V letech 1922–1924 zdokonaloval své interpretativní umění v mistrovské škole jedno-

Všestranný hudební umělec

ho z nejvýznamnějších evropských houslistů prof. K. Hoffmanna. Od roku 1918 koncertoval jako houslový virtuóz. V letech 1925–1927 působil jako ředitel konzervatoře v Alexandrii v Egyptě, po návratu do Československa byl koncertním mistrem Symfonického orchestru Bratislavského rozhlasu. Současně studoval skladbu a dále zdokonaloval houslovou interpretaci. V r. 1933 obdržel akademický diplom. Od r. 1935 do r. 1937 byl K.J. Zoubek koncertním mistrem Pražského symfonického orchestru a v roce 1938 České filharmonie.

Druhá světová válka zastihla K.J. Zoubka v Persii, kde působil jako profesor na konzervatoři a dirigent symfonického orchestru teheránského rozhlasu. Válečná vichřice zavála Zoubka až za oceán. Na emigraciích toulkách se dostal až do Austrálie a na Tasmánnu působil jako houslista a pedago-

g. Po návratu do vlasti (první koncert 30.3.1957) pokračoval v Praze v umělecké a pedagogické práci, již přerušila zákeřná nemoc, které podlehlo 20. února 1959.

Z nejznámějších symfonických skladeb K.J. Zoubka nutno uvést symfonickou báseň Kamasutra a Chant Arabe, koncert pro housle a orchestr a taneční suity. Stěžejními díly jsou však jeho houslové skladby, sonáta Pragensis, cyklus madrigalů a řada menších houslových a klavírních skladeb. Před válkou nahrál několik svých houslových skladeb s klavírním doprovodem Fr. Holečka na gramofonové desky ESTA. Z bohaté umělecké tvorby mistra nutno ještě uvést klavírní skladby a etudy, mající velký pedagogický význam.

Karel Jan Zoubek byl v hudebním světě zcela ojedinělým jevem. Jeho hudební projev byl zpočátku výrazně ovlivněnem Fritzem Kreislerem. Harmonie a barva jeho skladeb hýří bohatstvím nápadů. Hledal stále nové a nové formy hudební exprese: od impresionistické harmonie přes prvky slovenského, cikánského a orientálního folklóru k jazzovým rytmům a plně — na tehdejší dobu — avantgardě.

Povahové rysy Karla Jana Zoubka, jeho vznětlivá a prudká povaha, extravagantní, podivinské chování, jeho nestálost a časté konflikty budily kontro-

verzní mínění v tehdejších uměleckých kruzích. Po pravdě způsob jeho života byl typický pro bohemou první poloviny XX. století. Na druhé straně však jeho upřímná slovenská náatura, srdečný vztah k prostým lidem (např. k Cikánům) mu získávaly četné přátele a nadšené obdivovatele.

Neklidný duch, neustále se pídící po novém poznání — více než polovinu života vyplnily studie různých hudebních disciplín v různých evropských školách — však nebyly na překážku perfektnímu opanování současné několika (housle, klavír, varhany, skladba, dirigentura). K. J. Zoubek byl virtuózním interpretem, skladatelem, pedagogem, kulturním činitelem. Byl umělcem s vzrozenou skromností a nad slávu důležitější byla pro něho čistá umělecká satisfakce.

Hledáme-li a nalyzujeme to, co je v kultuře, zvláště slovenské, hodnotou nepomíjivou, nesmíme přehlédnout dílo tohoto českého skladatele a virtuóza.

JERZY M. BOŽÝK

Na Vlčindol, kam odišiel z rodičovského domu v Zelenej Mise Urban Habdža so ženou Kristinou, veľmi tažko dopadla zvest o vypuknutí prvej svetovej vojny. Urban, ako väčší muž, musel narukovať. Kristína ostala sama so 4 deťmi, z ktorých najstarší Marek mal iba 12 rokov. Chlapec pomáhal vo vinohrade ako len možol, pracoval ako dospelý, a začas sa im aj nejak vodilo. No prišli neúrodné roky a iné pohromy a do ma-

lého domčeka Habdžovcov, podobne ako do iných sa nastahoval hlad. Medzitým prichádzajú správy o padlých Vlčindolanoch. Umiera aj richtár Tomáš Slivnický. Kristína a podvýživené deti začínajú chorľavieť. Predávajú kravičku, ale po istom čase im bieda zase zíza do okien. Keď sa už zdalo, že im pride zomriet od hladu, Kristína sa rozhodne ísť aj s Markom k svokrovcom do Zelenej Misy a poprosiť o trošku stravy...

ani vypovedať. Ale starý Michal Habdža ešte nie je na konci.

— Boli by to deti môjho syna, keby bol s nimi ostal tu, v tomto dome. — Starec klepe hánkami do stolnej dosky. — A z tohto domu nijaká moja nevesta nemusela by chodiť po žobra-

ní...

Habdžove oči sú kalné, zlé. Kristína

vstáva. Plač jej zasychá v očiach, len v hrdle ho cíti, ako ju zalieva. Tečie jej do vnútra tela. Prisia, ešte vždy

mocná a mladé, nadúvajú sa jej vzdomom. Zbiera ostatné sily k prosbe, akú ešte tento starý otec nepočul:

— Pre živého Boha otec, aspoň trošku šrotu mi dajte, počujete, šrotu, ktorým kŕmte svine... — Mladá žena už vyje ako zver zaseknutý v klepcí.

— Ved sú to i vaše deti...

— Moje? — kričí gazda bez seba. — Ja som ti ich pokládol na oblok? Moje by boli len v tomto dome!

Michal Habdža ostatnými slovami vydal sa zo všetkého hnevu. Samého ho myká. Nevedel, že žena jeho najstaršieho syna nachodí sa v takej biederde, že by mu ruky lízala za trochu šrotu. Cíti, že prestrelil. Premáha ho milosrdenstvo. Odfukuje a chce naprávať, ale najstarší vnuk, tvrdý ako on, mu nedovolí. Chytí si matku za ruku a ťahá ju von:

— Podme domov, dedko nám nedajú nič, lebo sú — lakový! Tym kazí všetko. Starec vyskočí spoza stola. Zastaví im cestu a trepne chlapca dalaňou po ústach.

— Čo ma bijete? Dávate mi jesť?

— Čo si to povedal? — odtrhne chlapca od matky, hrgluje ním mocne a kričí: — Klakni si a odpros!

Marek si klakne. Kloní hlavu a zavoníte mlči.

— Bude to?!

Habdža je zelený od hnevu. Nemá v izbe nevestu, zderie lotra ako koňa. Aj dviha ruku, že ho plesne, ale Kristína chytí svokrovu pravicu a skrúti ju nabok.

— Takto ho kŕmiť nebude! Je sto ráz lepší ako vy!

Mrzne, len tak hvízda. Potom prichádza povíchríca.

Ráno je Vlčindol po uši zapadnutý snehom. Dlhé záveje, roztahané krížom-krážom, celkom zmenené jeho tvárnosť. Metie ešte, no celkom maličko. Kristína s Markom odhadzujú sneh odo dvier k studni a ku dverám maštálky-šopy. Záhradka a dvorček je teraz veľký a súvislý závejom. Koruny stromov v sádku sedia na snehu. Je až na počudovanie, kolká záplava sa ho nakydala. K bráničke, kde je závej najvyšší, dostávajú sa až okolo jedenástej. Treba im tam kopáť akoby tunel. A cesta je skoro holá. Vzduch je čistý a hlas nesie sa ďaleko. Pred kaplnkou svätého Urbana Štefan Nehreš kričí na Filoménu Ejhledjefkovú, že od Prašivej vody prehadzuje sa do Vlčindola Zelená Misa. Bol už tam po žandárov. I poštu nesie.

— Nemáme nič? — volá Kristína.

Neodpovie, len ide. Pred závejom zastane. Chvíľu skúma, kde ľahšie prejsť, no vojde do snehu. Bránička je napoly odchýlená, vidieť z nej len vrch. Celý západá do snehu. Mechri sa v nóm ako brav.

— Tu čosi je! — hovorí akoby pre seba, trochu vystupuje, akoby na skalu, a prediera sa k Habdžovcom.

— Daj lopatu, Kristína, pomôžem Markovi. Ty chod' deťom varit: sliepku im uvar.

Kristína podá mu lopatu, no neodide. Čaká.

— Nič nemáte, čo čakáš! — odháňa ju drsnou. A dáva sa do roboty. Keď si omietá zo snehu ľižmy a dvere sú už bezpečne zavreté, vráví:

— Chlapče, otca máš raneného...

Neprestane narábať lopatou, aby nevidel, ako Markovi skácu do očí slzy.

— Ale nie veľmi tažko, lebo vám piše... len do ruky... Asi do lavej, keď môže písat...

Nedobre spravil, že chlapcovi nezastal cestu. Už rumádzga pod oblokmami. A Kristína vydene z domu. A keď sa dozvie smutnú zvest, oprie sa o stenu a nechtami ryje do omietky. Ale

František Hečko ČERVENÉ VÍNO

Pankhart

(uryvok 9)

Okrem toho, že sa Vendelin Babinský vrátil z vojny, nestalo sa tej zime vo Vlčindole nič dobrého. Iba ak to, že Šimon Pančucha zliezol s nevôľou z richtárskej stolice a na jeho miesto dosť neochotne si sadol Vendelin Babinský. Ale časy sú také, že vlčindolský ľudom je už jedno, kto im je richtárom. Ten, čo sa znechal úradu, škodiť im už nemohol, a ten, čo sa ho zmocnil, nemôže im osoziť. Vlčindolskému stádu teraz už nerozakazujú pastieri. Väčší pán sa zmocnil ich osudu: — hlad! Podpory, čo do stávajú ženy za to, že ich chlapi bojujú za kráľa a za vlast, nestoja za reč.

Kristína musí do Horných Šenkov dopratať na chrbeť čtrnásťkočik, ak chce mať sedmokilový miešok naplnený šrotovou múkou. Alebo musí zaniesť do Blatnice polokovnáku za osiem rífov konopného plátna, a že potom dostane v Slivnici za plátno päť kíl cukru. Takto gazduje — z vreca do tanistry. A ešte je rada, že všetko víno nepredala. Riedi ho napokon vodom a vari deťom namiesto mlieka. Keď predala kravičku, dlho si ani neuvedomovala, prečo sa najmä dvojčatkám očká blystia! Vždy po raňajkách bývali ukrutne veselé a ihravé, no vždy sa rýchle ukonali a ofarbaveli. Ale zvykli si, chúdatá... Teraz už znášajú raňajky dobre, len chudnú trošku a blednú v tváričkach. A spolu s Magdalénkou sa vyťahujú do výšky. Večne sú hladné. A Marek by zjedol aj okuviny.

Preto aj Kristína, hoci od Vianoc odkladá, keď sa začal trúsiť sneh, priberá sa na krízovú cestu. Dlhú jej trvalo, kým sa odhodlala. Ide so synom, využívaným ako hľista, dolu Vlčindolom, prejde cez most nad Prašivou vodou, a čím viacej sa blíži k Mestečku, tým väčším jej drkocú zuby. Vela sa nerozpráva s Markom. Ani dobre nevie, prečo ho pojala so sebou. Azda od strachu. A trocha zo vzdoru, aby starý otec vedel, že má vnuka, prvého vnuka. A potom, aj pre poučenie chlapcov, aby počul, čo sa bude vravieť. A videl, ako sa mu matka musí ponížiť. Vďačne sa poníži. Chvíľami sa jej zdá, že už sa aj vracia s vreckom plným mýky a s hrncom masti. No vzápäť vidí, ako letí cez ambitné dvere na ulicu.

Aspoň keby im otvorili prababičku. Ale tá sú možno chorá, nevládzú. Celú zimu ich nevidela. A potom sedia v zadnej kuchyni, kde nepočut klopanie z ulice. U Habdžovcov vždy otvára gaza alebo gazu. Aj je tak: vrzgajú dvere na hornej vladárskej izbe a starý ochravý krok blíži sa k ambitným dverám. Prudké otvorenie, lebo pápn tohto domu má prudkosť roztopenú v krvi.

Do ženského a detského pozdravu, ktorým sa chváli Pán Ježiš Kristus, vniká, akoby z vŕtich úst na bezbrannú ovečku vypustené (lebo zakalila vodu!) privitanie:

— Teda predsa si prišla, veľkomožná pani!

Kristína raz nevie, či vojsť, alebo sa zvrnúť nazad. Trasie sa ako prút. Nevie slova vypovedať. Cez slzy sa dívá

na svokra, stojac na schodíku, a čaká kedy jej pred nosom dvere zachlopí.

Z kuchyne vychodí svorka a babka v jednej osobe: dôkladná a blahobytňá ako kľada. Podpiera si boky rukami, zrejme potešená ako majiteľ kukurice, ktorý polapil lumpa, čo mu z nej odlámal:

— Ideš žobrať, čo? Chod' si k svojej materi!

Kristína drevenie. Chytá sa steny a cofká ku dverám. Najradšej by bola vonku. Pod zemou na podhájskom emiteri, kde už dvadsať rokov leží tá, čo jej dala život. Marek ju ťahá za ruku:

— Mamenka, podme domov...

No Michal Habdža prísne zavráti svoje siedme pohorenie:

— Verona! Pakuj do kuchyne! A neukazuj sa mi!

Svokor otvorí izbové dvere a strká prosebníkov do svojej komnaty. Je v nej suchá horúčosť, naplnená cigarovým dymom. Prace sa za stôl ako sudca a nevesta s vnukom stojí pred ním ako obvinení. Chvíľu sa na nich dívá. Prezerá si ich. Ich vnútornú vnu pozná dôkladne, hľadá ľahšie vonkajšie. Váži všetko vo svedomí. Má v nám už napísaný rozsudok, ani nie taký zlý, len ešte musí svoje obeťe troška potrápiť. Káže jej sadnúť si. A oddáva sa do vnuka:

— A ty, chlapče, mi včuľ povedz, čo som ti ja!

— Dedko, — odpoveda Marek skľúčene.

— No a keď som ti dedko, prečo ma obchádzaš, prečo mi vyhýbaš, prečo, keď ma máš pozdraviť, robiš sa, akoby si ma nevidel? Co z teba bude?

Marek je červený ani rak. Radšej by sa prepadol. Raz nevie, čo odpovedať. Ani v škole ho tak neučili, ani doma mu tak nekážu, a nevie prečo. Samo mu tak prichodí. Odpovedá:

— Nevie.

Na stole stojí misa s pagáčkami. Starý Habdža si už vopred všimol, ako chlapcovi liezli na ne oči. Vezme misu do rúk a odloží ju na okno.

— Ani ja nevie ponúkať.

Skutok starého otca pôsobí na Marka zatvrdilo. Červeň misie mu z tváre a na jej mieste rozlieva sa bledosť. Presvedčil sa, že dedko nemajú srdeč na mieste. Vyčítal môžu, to od nich čakal, i pohľavok by zniešol, i na ten majú právo, ale odkladat pogáčiky nemali. Keď ho teraz aj ponúkli, nevezme. Just nie!

— Prečo ho trápite? — bráni si matka syna trpko. — Môže on za to, že sa na nás hneváte?

Habdža necháva chlapca a zaryje oči do nevesty:

— A nemám za čo? Prijal som ta do domu holú ako prst, a ty, namiesťo vďačnosti, nahovorila si mi syna utieť do vlčindolského výmolu... Chcela si byť paňou, a teraz, keď nemáš čo hrýzť, chodíš po pýtaní...

— Tatenko, — bráni sa Kristína s plačom — ja vám tu prisahám, že keď mi niečo dáte, bude to pre deti váslo syna... ja sa toho nedotknem...

Marek škrípe zubami. Čo vidí a počuje, je také smutné, že sa to nedá

Vtom chlapec, rozdráždený do najvyšej miery, chytí ľavú ruku starého otca rovno do úst a zahryzne do nej. Mocne, ako vládze.

— Pankhart! — ulávia si starec, otvárajúc rukou. Slepne od zlosti a prekvapenia. — Mohol som vedieť, že z hŕa nevybehne inšie — iba vlk! Hmlí sa mu pred očami. To vždy, keď je velmi nahnevaný. Vždy mu chvíľu trvá, kým sa rozhladí. No keď sa mu zrak prejasnil, iba je prázdnina. Nevesta s vnukom vydihli. Ide do ambitu a strene prababičku:

— Vykonal si to pekne, Mišo! Hambi sa!

Starenka, už schýlená a vetchá, odpliuje si pred zatom, dudrú čosi o tažkom hriechu a ochravom krokom sa vraciejú do kuchyne. Gazda otvorí uličné dvere a vychyluje sa z výpusťku. Nevesta s vnukom kráčajú dolu cestou, pritípne k sebe. Victor metie sneh a roztriasa ho po námestí. Chce sa mu zahrešiť, aby ich ľert vzal, aj chce kričať za nimi, aby sa vrátili. Mal by im ē dat, najmä keby otvoril dve tajné jamy so zbožím. Mal by i vydržal by, no len vojde zbabelo do izby a hanbi sa sám pred sebou. (...)

chvíla nie je príhodná na pokojné odávanie sa bolesti. Nehreš vyťahuje zo snehu spomedzi roztvorenej bráničky mŕtveho človeka.

— Chuderka, prišli zmrznutí do Vlčindola, — zašomre zlomeným hľasom a prezehná sa. — A v Zelenej Mise hľadajú ich od včera večera...

Kristína odtrhne sa od steny. Beží. A sadne si do snehu k mŕtvej starenej. Pohládza ju po zasneženej tvári, studenej od mrazu. Zamrznutá je skrútená do klobka, do kolesa. Budú ju musie zlámať a tak narovnať do rakvy. To za trest, že ju život nezlomil — aby bola rovnováha, podujala sa na to smrť.

Na chrbe má uviazaný batôžtek. Tam je múka pre jej štvoro vlčindolských pravnúčiat. A v pravej ruke drží hlinené dvojačky. V nich je masť pre deti jej najstaršieho vnuka. Tá ruka, stará a žilovatá, je železne zavretá. Treba odbiti ucho dvojačiek... lebo ruka sa už nikdy neotvorí. To je ruka prababičky Aloizie Kristovej, rodenej Hrzičovej... i v smrti pevná, najmocnejšia ruka na svete: v obetavosti a v láske...

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM
ČÍSLE

AKTUÁLNE KRAJANSKÉ OTÁZKY

Medzi krajani existuje spravidla jednotná mienka, že máme v podstate dobrú a schopnú mládež, pričom sa hneď poukazuje na jej aktívnu účasť v ochotníckych súboroch — folklórnych, divadelných a hudobných. Rovnako dôležitú úlohu ako v ochotníckom hnutí by mladí mohli a mali splňať aj v iných oblastiach krajanskej práce, napr. v klubovniach, ktoré slúžia ako sídla výborov miestnych skupín KSČS a súčasne ako dôležité kultúrne strediská. Je tu široké pole pôsobnosti, treba sa len chopiť iniciatív.

Predovšetkým nebolo by od veci, keby mládež prevzala patronát na klubovnami a svoju nápaditosťou prispeala k obohateniu ich programu. Nechceme uvádzat hotový recept na tento program, ale aj ta najmenšia klubovna môže využiť činnosť, ktorá bude zaujímať všetkých, mladších a starších. Možno v nich napr. organizovať stretnutia so zaujímavými ľuďmi, besedy pre ženy, diskusie pre rolníkov, kurzy slovenčiny a iné, súťaže a kvízy pre mladých, filmové a zábavné večierky a pod. Pritom v každej klubov-

ní sú predsa knižice, niekedy dosť bohaté, v ktorých treba viesť pravidelné požičiavanie kníh, sú rôzne hry, platné a iné zariadenia. Skrátko možnosť je veľa, ako spojiť príjemné s užitočným, ako kultúrne stráviť volný čas.

Je však aj iný problém. Keď rolník chce mať dobrého nástupcu na svojom gazdovstve, učí ho od detsva lásku k tomuto povolaniu, delí sa s ním svojimi skúsenosťami a poznatkami, vychováva ho na rolníka. Podobne by malo byť aj v našej Spoločnosti. Ak chceme udržať kontinuitu krajanského diania a zaistíť ďalší rozvoj našej organizácie, mali by sme práve takto vychovávať mladý aktiv. Samozrejme práca s mládežou nie je nikako ľahká, treba ju začínať v rodine už do skorej mladosti. Vstupovať lásku k rodnému jazyku, tradíciam, deliť sa skúsenosťami z krajanskej pôsobnosti, starostlivo usmerňovať prvé kroky v spoločenskej práci mladého činiteľa, radíť mu a pomáhať. To je jediná cesta, ako si možno a treba zaistíť angažovaných a zodpovedných nástupcov, pre ktorých krajanská pôsobnosť bude prameniť z

presvedčenia, stane sa milou povinnosťou a prinesie im spokojnosť.

Nepochybujem, že v prevažnej väčšine krajanských rodín takto aj je. Dokazuje to početná účasť mladých v ochotníckej činnosti a nezriedka i vo výboroch miestnych skupín a in. Ale je tu i otázka: či sme urobili všetko, aby sa rady mladého aktívneho ešte viac rozšírili?

Na školách práve teraz prebiehajú zápisu na slovenčinu (do 15. mája). Netreba vari nikoho presvedčovať o potrebe vyučovania materinských jazykov — slovenského či českého a ich význame pre rozvoj kultúry. V podmienkach práce našej Spoločnosti, ktorá ma za cieľ práve kultivovanie rodného jazyka, kultúry a ľudových tradícií, je tento význam samozrejmy. Dobrá znalosť jazyka, ktorú možno získať najmä v skole, je predsa nevyhnutná pre ochotníkov pri nacvičovaní divadelných hier a folklórnych súborov, pre rozvíjanie čítateľstva. Potrebuje ju mladý aktiv, ktorý bude po kračovať v doterajšom krajanskom kultúrnom dianí a nadvázovať na dosiahnuté výsledky našej Spoločnosti. Zároveň je nesporné, že keď ľudový štát vytvoril podmienky a možnosti pre vyučovanie materinskéj reči na školách, všetci krajania mali by tieto možnosti plne využiť. Aj v tých obciach, kde sa v súčasnosti nevyučuje. A tak ďalšia otázka patri rodičom: zapisali ste už svoje deti na slovenčinu?

J.S.

ON A ONA

M.R. Niektorí muži bozkávajú ženám ruky pri každej príležitosti. Ja to robím v takých situáciach, ako meniny, sobáše a iné slávnostnejšie chvílie. Preto sa stretávam s výčitkami, najmä svokry, že neodovzdávam náležitú úctu ženám a prehrešujem sa proti zásadám dobrej výchovy. Má pravdu?

Má svoju, trochu už starosvetskú pravdu. Samozrejme, že niekedy by sa sice malo prispôsobiť pojmom starších ľudí o zdvorilosti a dodržiavať voči ním túto formu, ale výčitky sú trochu prehnané. Dnes sa totiž nemusí bozkávať ruku nikomu, teda nie je to priestupok proti pravidlám zdvorilosti. Som však toho názoru, že pobožkanie ruky by vymiznúť nemalo. Muži by ním mali vyjadrovať najhlbšiu úctu a vďaka žene vtedy, keď sú slová nesťačia. Napr. pobožkať ruku matke, keď sa s ňou nadlhšie lúčime, alebo manželke, keď sa jej narodí dieťa a pod. Skúste vysvetliť svokre, že bozkávanie ruky už nie je módne. A keď je reč o móde, hodno poznámať, že dnes je módnejšie bozkanie na tvár, a to nielen medzi blízkymi členmi rodiny. Napokon nič sa nestane, ani nás neubudne, keď niekedy pobožkáme ženám ruku — urobíme im len radosť. Je však pravidlom, že ruku vždy podáva najprv žena, podobne, ako starší mladšiemu.

F.S. Chcel by som vedieť, či chodíte spolu takým spôsobom, že chlapec objíma rukou ramená dievčata, je slušné? Stretávam sa totiž s rôznymi mienkami, že je to prirodzené, zase inokedy — že pohoršujúce.

Mňa to nepohoršuje. Pravdu povedané, je to do istej miery otázka módy. Pred niekoľkými rokmi práve takto chodila väčšina mladých párov, dnes oveľa menej, a snáď preto sa viazej vrhá do očí. Môžem ešte povedať, že kedysi bolo módne držať sa za ruky, zase inokedy dokonca držať dievča za krk, čo už bolo nepekné. Dnes na rozdiel od toho je populárne chodiť s rukou vloženou pod partnerovu pažuchu, čiže obyčajný spôsob z dávnych rokov. Je pravidlom, že každý galantný muž mal by prvý ponuknúť rameno svojej partnerke, s ktorou práve ide.

TETA DORA

naša foto-hádanka

V Živote č. 12/78 sme uverejnili snímkou známeho polského herca Karola Strasburgera. Knihy vyžrebovali: Anna Rychliková z Pekelníka, Monika Kurnátová z Novej Belej, Mária Vojtasová z Jurgova, Helena Molitorisová z Kacvínna, Mária Petrášková z Krempach a Genovéva Václavová z Ciernej Hory.

Naša snímka predstavuje známeho a obľúbeného slovenského herca, člena činohry SND v Bratislavе. Okrem divadla vytvoril rad znamenitých úloh v televíznych inscenáciach a vo filme. Hral o.i. v takých filmech ako Stratená dolina, Horúčka, Červené víno, Jedenáste prikázanie, ktoré nedávno vysielala aj poľská televízia a naposledy vo filme Pustý dvor. Napíšte nám jeho meno a pošlite do redakcie.

Z československého hokeja

Vari najvýznamnejším športovým podujatím v apríli sú majstrovstvá sveta a Európy v ľadovom hokeji, ktoré sa uskutočnia od 14. do 27. IV. v Moskve. Je tu teda príležitosť predstaviť aspoň stručne história československého hokeja, o to viac, že prednedávnom uplynulo práve 70 rokov organizovanej formy tohto športu v ČSSR.

Táto hra sa sice v Československu objavila už skôr, lebo ok. r. 1890, ale zo začiatku nenašla veľa nadšencov a tak pevný organizačný rámec získala až v decembri 1908, kedy vznikol v Prahe Český svaz hokejový. Jeho organizátori poslali záverečnú prihlášku do riaditeľa Medzinárodnej hokejovej federácie LIHIG a spolu s Belgickom, Francúzskom, Švajčiarskom a V. Britániou sa stali jej zakladajúcim členom. Už o päť mesiacov sa výber českých hokejistov vybral na prvý medzinárodný turnaj do Chamonix. Získané skúsenosti priniesli čoskoro výsledky. Keď sa v r. 1911 konali v Berline II. majstrovstvá Európy, štartovalo po prvý raz české mužstvo a hned vybojovalo majstrovský titul pred Ne-

meckom, Belgickom a Švajčiarskom. Nastrielo súperom 20 bránek a došlo len jednu.

Európsku pozíciu si teda vybojovali veľmi rýchlo a ju aj udržovali. A stretnutia s Kanadou — kolískou hokeja neboli sprvu nijako príjemné. Na olympijskom turnaji v Antverpách v r. 1920 boli československí hokejisti sice najlepším európskym mužstvom, ale s Kanadou prehrali 0:15 a o 4 roky neskôr, na 1. ZOH v Chamonix, utrpeli dokonca debakel 0:30, podobne, ako iné európske celky.

Postupne sa však náškok Kanadánov začal zmenšovať a úroveň čs. hokeja značne stúpla. Rastol počet záujemcov o túto hru, rozšírila sa hráčska základňa a v r. 1933 bol v Prahe na Štvrtici vybudovaný prvý a pred vojnou jediný zimný štadión s umelou ľadovou plochou.

Dôležitým medzníkom vo vývoji československého hokeja bol rok 1947, kedy sa v Prahe konali majstrovstvá sveta — tentoraz bez účasti Kanady — zakončené víťazstvom čs. hokejistov. Už o rok na ZOH vo Sv. Morici československé mužstvo dokázalo re-

mízať s Kanadou 0:0 a len horším skóre obsadilo 2. miesto. No na MS v Stockholme v r. 1949 československí hokejisti po prvý raz porazili toto mužstvo 3:2 a vybojovali druhý titul majstrov sveta.

V povojnovom období nastal široký rozvoj československého hokeja. Hráčska základňa sa rozšírila na vyše 30 tisíc registrovaných hokejistov, zároveň sa vybudovalo 138 nových zimných štadiónov. To všetko spolu s moderným tréningovým systémom spôsobilo, že čs. hráči sa natrvalo usadili v popredí svetového hokeja. Dodnes vybojovali už 14-krát titul majstrov Európy. Najúspešnejšie boli sedemdesiate roky, kedy sa stali trikrát majstrami sveta v rokoch 1972, 1976 a 1977. Ich perfektnej hru plnú virtuozity vysoko hodnotia hokejoví odborníci na celom svete. Hokejisti boli aj prvým kolektívom v histórii, ktorému prezident ČSSR udeliol v r. 1976 vysoké štátne vyznamenanie — Rad republiky.

Tažko predvídať, ako na tohoročných majstrovstvách dopadne československé mužstvo. Totiž z reprezentačného celku odišli viacerí osvedčení hráči, o.i. Holeček, Dzurila, Macháč, Pospíšil, Holík, Černý. Na ich miesto tréneri Starší a Gut menovali mladších, ako Sakáč, Chalupa, Figala, Havlíček, Lukáč, Šindel, Svozil, Duriš a iných. Možno však veriť, že budú ľahšie zápoliť o čo najlepšie umiestnenie a my im v tom držíme palce.

JÁN KACVINSKÝ

Hviezdy svetovej estrády

bee gees

Keď v roku 1969 obehnala svet prekrásna rocková balada Massachusett nikto nepredpokladal, že sa objavil nový velikán svetovej mládežníckej hudby. Autormi tohto úspechu bola

tociž dovedy neznáma skupina Bee Gees, ktorú tvorili bratia Gibbovi — Barry a bliženci Robin a Maurice. Čoskoro však uviedli rad ďalších skladieb, ktoré si získali veľkú obľubu a tak o pár rokov sa svojou popularitou skoro vyrównali slávnym Beatlesom. Ich pesničky spievali neskôr také hviezdy ako Elvis Presley buď Daliah Lavi. Prvé nahrávky skupiny, pri ktorých učinkovali aj gitarista V. Melounay a C. Petersen — bicie nástroje, vyšli v obrovskom náklade 10 mln malých a 3 mln dlöhohrajúcich platní a rýchlo sa vypredali.

Bratia Gibbovi začali vystupovať v Austrálii, kam sa vysťahovali z Anglicka aj s rodičmi a ich prvý šláger z tohto obdobia sa nazýval New York Mining Disaster. Po niekoľkoročných spomínaných úspechoch sa však skupina rozpadla. Robin sa stal sólovým vokalistom, Maurice hercom a Barry skladal, ako vždy, pesničky, ostatné obľúbené. Keďže sa im osve, okrem Barryho, nevelmi darilo, opäť sa stretli a obnovili skupinu Bee Gees. Prestala však hrať romantické, sentimentálne skladby a začala sa viac orientovať na hudbu v štýle rock a soul, no s menším úspechom. Hodno tunu poznámanie, že naposledy začal estrádnú karieru aj najmladší zo súrodencov — Andy.

Vlani na veľtrhu MIDEM 78 v Cannes sa trochu už zabudnutá skupina Bee Gees opäť zaskvela v plnom lesku. Vystúpila vo filme Saturday Night Fever, ktorého veľtržná premiéra sa stala udalosťou sezóny, tak hudobnej, ako aj filmovej. Šesť pesničiek z tohto filmu sa za oceánom dostalo medzi desať najpopulárnejších a skladby Saturday Night Fever a Grease sa stali šlágrami v Európe, Austrálii a Južnej Amerike. Mnohí odborníci nazvali Bee Gees skupinou č.l. vo svetovej mládežníckej hudbe.

JOSEF HORA

DUBEN

Večerem předjarním bílý dým,
mlha to nebo kouř na střechách,
k nebesům stoupá zrakem mým,
ztopeným v lásce a vzpomínkách —

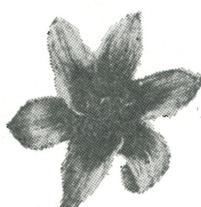
A bílý vítr a bílý dým,
zelená hvězda v prvních tmách,
večerem šedomodravým
se třepotají jako v snách —

A bílý vítr mi zmuchlal vlas,
do modré tmy dým bílý zhas,
zelená hvězda mě roztesknila —

A tiše a tiše, jak letěl dým,
a tiše, jak stesk chvěl se srdcem mým,
šla, šla, až zašla má milá...

VILIAM TURČÁNY

List jaci

Jak v mladi si ma blažila, i teraz
odstraňuj z mysle dumu ponurú,
zaháňaj tmu a jasným slnkom prera
pochmúrne múry azúru!

A vieru lej, jak teplé svoje dažde
na záhrady a na polia,
že v novej láske skvitne srdce každé,
každé jak slnko splapolá:

nech vzbudza život v okolí a volá
i lastovičky na let ďaleký.
Ty, naša jar, kiežby si tou už bola,
s ňou prileť mier naveky,

nech z očí všetkým teplá radosť sála
a zo srdca spadnú staré bremena —
kiežby si v každej ľudskej duši vzplála —
najúchvatnejšia premena!

ĽUDIA
ROKY
UDALOSTI

APRÍL — DUBEN

1.IV.1809. Narodil sa Nikolaj V. Gogol, významný ruský spisovateľ, prozaik a dramatik, nazývaný otcom ruského kritického realizmu. Preslávil sa poviedkami i novelami a najmä cyklom Petrohradských poviedok, v ktorých vysmeval zemianstvo, zobrazoval ich stúpajúci rozklad, ako aj chamečnosť a bezduchlosť cárskych činovníkov. Jeho román Mítve duše je ostrou obžalobou cárskeho zriadenia. Gogolové komédie, najmä Revizor, sú ostrou satirou na skorumpovaný cársky režim. Jeho poviedky inšpirovali mnohých slávnych hudobných skladateľov o.i. Rimského-Korsakova a Leoša Janáčka. (um. 4.III.1852).

3.IV.1849. V Paríži umrel Juliusz Slowacki, veľký básnik a dramatik polského romantizmu. Narodil sa 4. septembra 1809 v Krzemencie na Volynku. Po vypuknutí novembrového povstania v roku 1831 odišiel z Polska. Býval vo Švajčiarsku a v Taliansku, cestoval na Blízky východ a nako niec sa usadil v Paríži, kde zdieľal osud iných polských politických emigrantov.

Napísal mnohé sonety, romantické lyriky, poémy a poetické romány s orientálnou, historickou a vlasteneckou tematikou o.i. Hugo, Mnich, Ján Bielicki, Lambro, Arab, Anhelli, Beniowski. Jeho drámy ako: Mária Stuartová, Kordián, Balladyna, Lilla Weneda, Mazepa, Horsztyński, Fantazy či Strieborný sen Salomey patria k reprezentatívnym dielam polského romantického divadla a zobrazujú tragicke osudy národného boja za slobodu. Po smrti pozostatky Slowackého dovezli do Polska a pohchovali na Waweli v Krakove.

4.IV.1794. Vítazstvo povstaleckých vojsk pod velením Tadeusza Kościuszka nad cárskymi vojskami pri Racławiciach. V tejto bitke veľkú úlohu zohral odvážny útok oddielu sedliackých „kosynierov“ Bartosza Głowackého na ruské delá. Kościuszkovské povstanie zvané insurekcia vypuklo po druhej delbe Polska proti cárskemu Rusku, Prusku a vláde Targowice. Začalo sa 24. marca 1794 v Krakove, zahrnulo Malopoľsko, Mazovsku, Polesie, Vilno, Bielorusko, časť Veľkopoliska a trvalo do 16.XI. 1794.

4.—5.IV.1945. Sovietske vojská 2. ukrajinského frontu oslobodili Bratislavu. Ten istý deň 4. apríla vznikla v oslobodených Košiciach prvá československá vláda Národného frontu Čechov a Slovákov. 5. apríla nová vláda vyhlásila program zvaný košický.

10.IV.1944. Vznikol 1. československý zbor v ZSSR.

14.IV.1849. V Dobrej Vode v okrese Trnava umrel Ján Hollý, významný slovenský básnik bernolákovskej školy, prekladateľ gréckych a latinských básnických diel. (nar. 24.III.1785).

16.IV.1945. Začiatok veľkej sovietskej ofenzívy na Berlín, ktorej sa zúčastnila I. a II. armáda Pol ského vojska. I. armáda PV došla 22. apríla do Berlína a zúčastnila sa bojov až do jeho kapitulácie. II. armáda PV viedla ťažké boje v oblasti Budýšina.

17.IV.1969. Na plenárnom zasadnutí ÚV KSČ rezignoval na funkciu prvého tajomníka ÚV Alexander Dubček. Do tejto funkcie bol zvolený člen predsedníctva ÚV KSČ, a prvý tajomník ÚV KS Slovenska Gustáv Husák, dnes generálny tajomník ÚV KSČ.

21.IV.1945. Bola podpísaná zmluva o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci medzi Polskom a Sovietskym zväzom. Predĺžená 8.IV.1965.

21.IV.1919. Vznikol Ústredný zväz vidieckej mládeže, ktorý pôsobil v rokoch 1919—28 pri Ústrednom zväze roľníckych krúžkov. Zahájenie osláv 60. výročia UZV.

20.—25.IV.1949. V Prahe a Paríži rokoval v tom istom čase I. svetový kongres obrancov mieru. V Prahe sa kongresu zúčastnilo 300 delegátov, ktorí nedostali francúzske víza, zasa do Paríža prišlo 2000 delegátov zo 72 krajin.

22.IV.1970. V Simbirsku (teraz Uljanovsk) sa narodil VLADIMÍR ILIJIČ LENIN, vodca ruského a medzinárodného robotníckeho hnutia, ako aj Októbrevej revolúcii, tvorca KSSZ a sovietskeho štátu, najvýznamnejší teoretik marxizmu. Umrel 21. IV.1924 v Gorkach pri Moskve.

23.—27.IV.1919. V Krakove sa konal 16. kongres PSS, ktorý zjednotil organizácie bývalých záborov do jednej Poľskej socialistickej strany.

28.IV.1939. Hitler, ktorý pripravoval agresiu na Poľsko, zrušil poľsko-nemecký pakt o neútočení podpísaný medzi Poľskom a Nemeckom a zároveň predložil požiadavky na Gdańsk a exteritoriálnu autostrádu cez Pomorie tzv. koridór.

20.IV.1939. V Krakove vznikla Československá vojenská skupina, ktoréj veliteľom bol pplk. Ludvík Sloboda.

30.IV.1945. Na budove Rišského snemu v Berline vztýčili víťaznú zástavu Sovietskej armády. Hitler spáchal samovraždu.

slovník Života

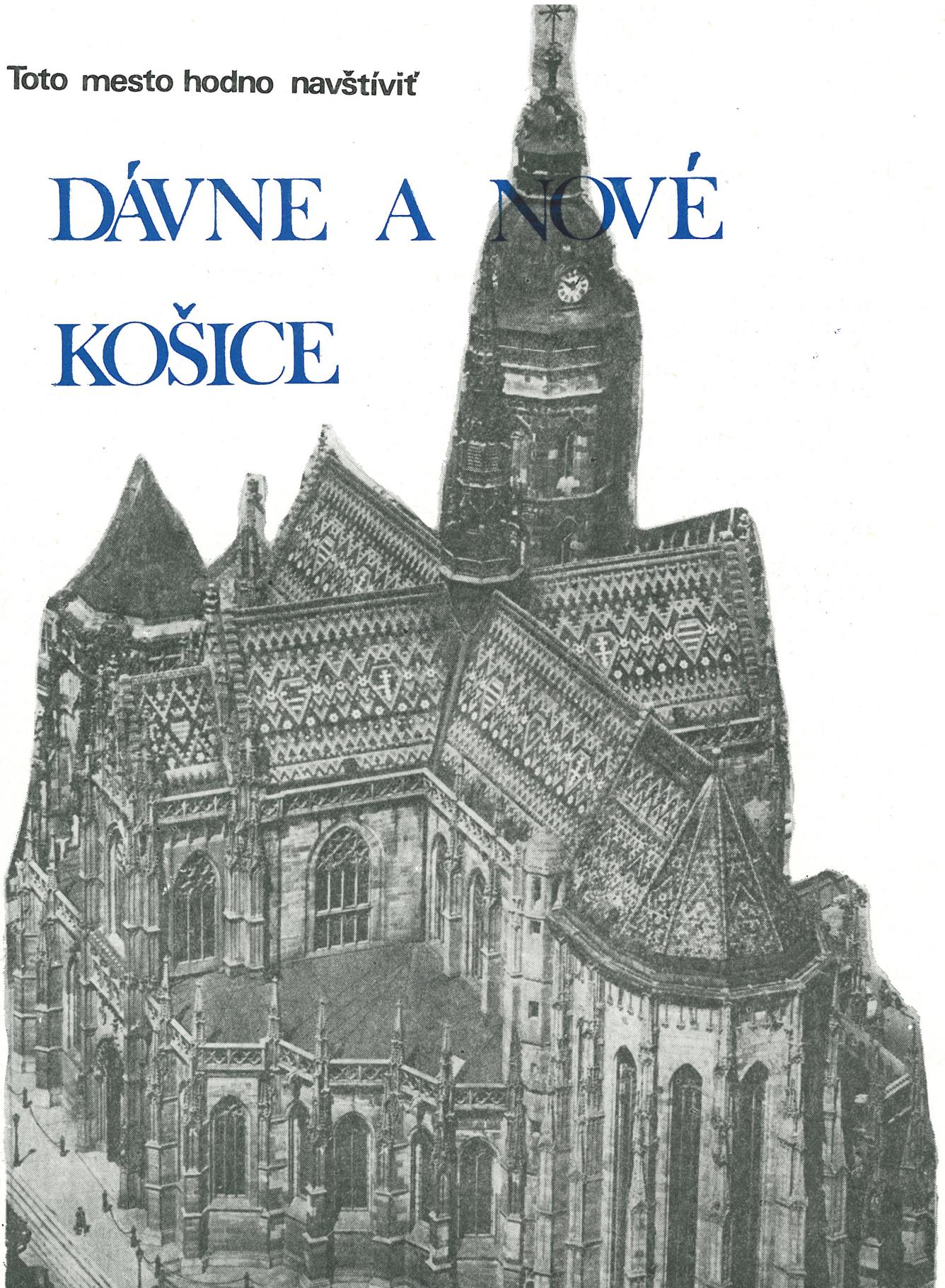
(56)

POLSKY	SLOVENSKY	ČESKY
dukt	cesta, priesek	cesta, průsek
duma	pýcha	pýcha
dumaé	premýšlať	přemýšlet
dur	týfus	tyfus
dureň	hlupák	hlupák
dusić	dusit, škrtit	dusit, škrtit
dusigrosz	lakomec	držgrešle
dusza	dushe	dushe
duszek	škriatok	skřítek
duszkiem	naraz, na dúšok	najednou, doušken
dusznica	astma	astma
dužo	velá	mnoho
dvakroć	dvakrát	dvakrát
dwoistość	dvojitosť	dvojitosť
dwojaczkí	dvojčence	dvojčata
dwo-	dvoran,	dvoran;
rak	podliažeč	pochlebník
dvorzanin	dvoran	dvoran
dworzec	stanica	nádraží
dworka	dvorná dáma	dvorní dáma
dwór	sídlo, dvor	sídlo,
	(královský,	dvür
	velkostatkársky)	(královský)
dwubarwny	dvojfarebný	dvojbarevný
dwuczęściowy	dvojdielny	dvojdílný
dwuczłonowy	dvojtłenný	dvojcenný

POLSKY	SLOVENSKY	ČESKY
dwufazowy	dvojfázový	dvojfázový
dwugłowy	dvojhľavy	dvojhľavy
dwujęzyczny	dvojjazyčný	dvojjazyčný
dwukierunkowy	dvojsmerný	dvojsmerný
dwukolorowy	dvojfarebný	dvojbarevný
dwukropek	dvojbodka	dvojfeška
dwukrotny	dvojnásobný	dvojnásobný
dwulecie	dvojročné obdobie	dvojročné obdobie
dwulicowość	dvojročie	dvojročie
dwumasz-	dvojstážiová	dvojstážiová
towiec	lod'	lod'
dwumiejscowy	dvojmestny	dvojmestný
dwunogi	dvojnohý	dvojnohý
dwupiętrowy	dvojposchodový	dvoupatrový
dwuplatowiec	dvojpološník	dvojpološník
dwupłciowy	dvojpohľavný	dvojpohľavný
dwusieczny	dvojsečný	dvojsečný
dwustronny	dvojstranný	dvojstranný
dwutomowy	dvojzväzkový	dvojsnazkový
dwutorowy	dvojkolajový	dvojkolejny
dwutygodnik	dvojtýždeník	dvojtýždeník
dwuzgloskowy	dvojslabičný	dvojslabičný
dwuznacznič	dvojzmysel	dvojsmysl
dycha-	dýchavica,	dýchavica,
wica	astma	astma
dýfteryt	záškrta	záškrta
dyg	poklona	úklon

Toto mesto hodno navštíviť

DÁVNE A NOVÉ KOŠICE

TĀTO ŠIKOVNÁ, hoci dosť baculatá slečna je rodnou dcérou velkého švédskeho režiséra Ingmara Bergmana — 22-ročná Anna. Dievča už dlhšiu dobu býva v Anglicku a robí kariéru ako herečka vo filmoch z pomedzia „porno“. Hoci Bergmana nemožno podozrievať z prudérie, čo ostatne dokazujú jeho filmy, predsa nesúhlasi s takým herectvom, akým sa zaoberá jeho dcéra. Naopak, bol najnavyš rozčeľený a znechutnený. Avšak v istom momente došlo k dohode medzi dcérou a otcom — Anna slúbila Bergmanovi, že prestane ukazovať na striebornom plátnе svoje nezahalené vady. Ale nedodržala slovo a keď do kín

prišiel sexfilm Penelopa s Annou v hlavnej úlohe, rozzúrený režisér zatelefonoval do Londýna a zakázal dcére používať priezvisko Bergman. Anna odložila slúchadlo. Ach, tie starosti s deťmi...

V PREDPISOCH hasičského zboru v istom mestečku nedaleko Zürichu je odstavec, ktorý znie takto: Dve hodiny pred požiarom sa zakazuje piť akýkolvek alkohol.

V ANGLICKÝCH novinách Working Herald uverejnili takýto inzerát: Hľadáme mladého hrobára. Pracovné podmienky dobré, možné zvýšenie platu v súvislosti s výstavbou nemocnice v našom mestečku.

střebornou plátně svoje nezanáčené vlny. Ale nedodržala slovo a když do kín

V polovici januára 1945 sa na velkom fronte od Baltu po Dunaj pohla zimná ofenzíva sovietskej armády. 4. ukrajinský front začal spolu s 1. československým armádnym zborom pod velením gen. L. Svobodu oslobodzovať východné a severné Slovensko i Moravu. 19. januára boli oslobodené Košice. V ten istý deň Slovenská národná rada prestahovala sem svoje sídlo z Trebišova.

4. apríla 1945 vznikla v Košiciach nová československá vláda, ktorá 5. apríla vyhlásila vládny program. Vládny program obsahoval základné postuláty československej národnej a demokratickej revolúcie, mobilizoval do víťazného boja nad fašizmom a povojnovej rekoštrukcie Československa. Po novom riešil spoločný život Čechov a Slovákov.

„Vláda sa bude ako prvá domáca vláda republiky pokladať za stelesnenie československej štátnej pospolitosti, založenej na nových zásadách“ — hlásal vládny program. „Robiac krok dôsledne snažiť, aby v československom pomere uskutočnená bola zásada rovný s rovným niec všetkým starým sporom a vychádzajúc z uznania Slovákov ako nacionálne samobytného národa, vláda sa bude od prvých svojich krovok dôsledne snažiť, aby v československom pomere uskutočnená bola zásada rovný s rovným a aby tak uplatnené bolo ozajstné bratstvo medzi obidvoma národmi.“ Po 6. máji 1945 sa nová vláda presťahovala z Košíc do Bratislavu a 10. mája do oslobodeného hlavného mesta republiky — Prahy.

Košice sú hlavným mestom východného Slovenska, voľakýdej jednej z hospodársky najzao-stálejších oblastí republiky a patria k najstarším mestám Československa. V roku 1980 uplynie práve 750 rokov, keď sa Košice po prvýkrát spomínali v zachovaných listinách. Ale samozrejme sú omnoho staršie ako písomné správy. Vyvinuli sa zo starovekého hradiska, neskôr z osady, ktorá už v 13. storočí bola dôležitým strediskom na obchodnej ceste vedúcej od Stredozemného mora cez Uhorskú a ďalej do Krajová, Wroclavi, českých zemí a Baltu. Tadiaľ prechádzali o.i. náklady železa, medi, striebra a vtedy veľmi cenného jantáru, zvaného „liečivým kameňom“. Význam Košíc ako dôležitého hospodárskeho a administratívneho centra stále rásť. V roku 1347 sa Košice stali slobodným kráľovským mestom a získali vlastné právo, jedno z najstarších v strednej Európe. Dostali výsadu výlučnosti obchodovania tovarmi privá-žanými z Poľska, Ruska a Sedmohradska, ako aj právo razíť vlastné mince. Od 14. storočia za-čal stúpať aj kultúrný význam Košíc. Už v roku 1657 vznikla tuna univerzita podľa vzoru uni-verzít Rímskej ríše s vlastnou tlačiarňou, ktorú neskôr premenili na kráľovskú akadémiu. V 16. a 17. storočí sa mesto stáva strediskom protihabsburských povstani. V roku 1919 bolo sídlom Revolučného výkonného výboru Slovenskej republiky rad, vyhlásenej na východnom Slo-vensku pod vplyvom revolúcie v Rusku.

Mnohé najstaršie architektonické pamiatky mesta sa zachovali hlavne okolo historického jadra (dnes námestia Osloboditeľov) a sú národnou kultúrnou pamiatkou. Sú to budovy a meštianske domy rôznych architektonických štylov, charakteristických pre rozvoj Košíc. Najcennejšou pamiatkou je gotická katedrála sv. Alžbety zo 14. stor., ktorú UNESCO zaradilo medzi nulové kultúrne hodnoty a ktorá sa vyvápná stavbám tohto typu v Taliansku a Francúzsku. Má originálnu Ur-

livě zabalený obraz Canaletta s náměstem sv. Marka v Benátkách. Nálezeckou soudu že je to výborná kopie známého díla velkého italského mistra. Nedovedl si totiž představit, že by se takové veledílo (hodnota obrazu přes 100 tisíc funtů) mohlo váslet na silnici. Pověsil si obraz v hale svého domu. Pár dní později se z rozhlasové zprávy dověděl, že obraz je originál který vypadl z nákladního automobilu. Rozhodl se vrátit obraz majiteli, jednomu z proslulých muzeí. Je mi to moc líto — prohlásil. Takový obraz hned tak ne najdu.

VO FRANCÚZSKU pôsobí 25 000 rôznych jasnovidcov. Najčastejšie vešťia karát a sklenených gulí. Okolo 1,5 miliónov ľudí ročne chce poznáť svoju budúlosť. Najviac sú zvedaví na to, čo ich čaká láska a v pracovnom živote.

KOLIESKOVÉ KORČULE, ktoré u nás poznáme výlučne ako detskú hračku, s naposledy stali v USA populárnym módnym... dopravným prostriedkom. Na kolieskových korčuliach sa chodí do práce, na nákup, ba dokonca do divadla. Keď vzdialenosť nie je príliš veľká, ľahšie možno ísť na kolieskových korčuliach ako cestovať autom zatlačenými ulicami. Americkí výrobcovia dodali už na tri silnejsie kolieskové korčule pre z

stáva sa aj takto...

ASFALT NAMIESTO CHLEBA...? Západonemecký rolník zo Švábska neobvyklým spôsobom protestoval proti projektu

U DÁLNICE Londýn — Manchester
našel anglický amatérský malíř peč-

banovú vežu a prekrásne zdobené portály s čipkovou ornamentikou. Dnes si tento skvost architektúry vyžaduje základné rekonštrukčné práce. Keď som ju pred dvoma rokmi navštívil, práve ju reštaurovali. Do reštauračných prác sa v rámci nedávno uzavretej polsko-československej dohody zapojili polskí odborníci z pracovne pre reštauráciu pamiatok vo Wrocławi. Čierné exponaty z minulosti mesta a východného Slovenska sú vo Východoslovenskom múzeu Technickom múzeu na Leninovej ulici. V bývalom župnom dome, v ktorom vyhľásili Košický vládny program (Leninova 5), sa nachádzajú zbierky revolučného hnutia robotníckeho Slovenska. Zachovali sa tiež pozostatky obranných hradieb (na Zbojníckej ul.), ktoré v stredoveku obklopovali mesto.

Dávno pohltili nové, socialistické Košice. Ich dynamický rozvoj priniesla industrializácia a predovšetkým výstavba pri Košiciach veľkého kombinátu — Východoslovenských železiarni, ktoré úplne zmenili tvár tohto kraja. Výstavba začala v januári 1960. Pracovali na nej tisíce ladi rôznych povolani z celého Slovenska. O päť rokov neskôr — 1. júna 1965, bola odovzdaná do prevádzky prvá vysoká pec v hute. Bola to najväčšia a najmodernejsia pec v celom československom hutníctve. Za tri mesiace vyrabila viacero surového železa ako 27 vysokých pecí bývalej Gemerskej župy. Postupne pribúdali v kombináte ďalšie pece, valcovne a iné výrobné objekty. Za necelých 10 rokov bola výstavba kombinátu ukončená. Stála vyše 12,5 miliárd korún.

Bola to jedna z najväčších investícii v realizácii plánu likvidácie ekonomickej disproporcii medzi Slovenskom a Čechami, zdedených po bývalej republike. Je to tretí najväčší priemyselný závod oboch republík a najmodernejsia huta. Železnú rudu sa do kombinátu dováža priamo zo Sovietskeho zväzu širokorozchodnou železičnou traťou dĺžku 85 km. Prekladka vagónov je plne mechanizovaná.

V súčasnosti košickí hutníci vyrábajú ocel a ocelové výrobky pomocou najmodernejších zariadení. Vyrábajú hlavne valcovane výrobky, predovšetkým tenký plech pre potreby československého priemyslu a stavebnictva. Časť vyrobeného plechu sa na mieste spracúva na ocelové rury, mostné konštrukcie, ohýbaný stavebný plech atď. Košický kombinát vyrába aj pre zahraničný trh a hodnotou vyvážaných výrobkov ok. 2,5 miliárd korún sa dostal na prvý mesto medzi československými hutníckymi výrobcami.

Skoro 23 000-členné osadenstvo má k dispozícii mnohé sociálne objekty a rekreačné strediská. Košice po pätnásť rokoch od začiatia výstavby kombinátu sa rozrástli o 100 000 ľudí. Teraz majú 180 000 obyvateľov. Mesto sa ďalej rýchle rozvíja. Buduje sa špeciálne priemyselné objekty, obytné domy, vysoké školy, nemocnice a univerzitu. Pre potreby zdravotníctva a buduje 15-poschodovú nemocnicu na 1000 lôžok. Budú v nej ordinácie, operačné sály, laboratória, administratívna a pre chorých dvojposchodové izby. Bude to najmodernejsia nemocnica na Slovensku. Mesto a jeho hutu spojila elektrifikovaná železničná trať a nová autostráda. Biedu a zaostalość východného Slovenska ponáma mladé pokolenie iba zo smutných spomienok.

ADAM CHALUPEC

1 Gotická katedrála sv. Alžbety.

2 Košice. Medirytina G. Hoefnagla podľa kresby van der Ryea, 1617

3 Pohľad na Košice.

čestím
oudil,
v vel-
totiž
(hod-
nohlo
hale
zhla-
ginál,
obilu.
nomu
lito
k ne-

rôz-
tie z
mln-
cnost.
lká v

i nás
u, sa
m a
. Na
prá-
vadla.
lah-
liach,
camí.
trh
ospe-

MIECZYSŁAW DUBASIEWICZ, rolník z Wole Dlużenieckej v Ciechanowskom

lých. Možno sa na nich pohybovať po asfalte ľahko a bez natriasania. Módne speváčky sa fotografiujú na kolieskových korčuliach a slávna newyorská diskotéka Xenon pozýva každý utorok na tanec na kolieskových korčuliach.

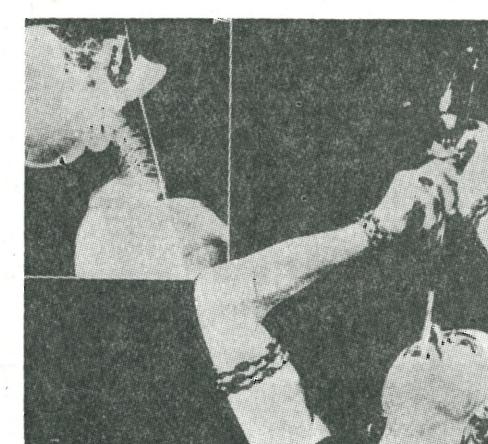
Keď sa požaloval, že mu krivdia, vysvetlili mu, že jeho miešanka rástla pri ceste. Cestou mal cestovať nejaký hodnostár mimoriadne citlivý na otázky polnospodárskej ekonomiky; keby uvidel, že obilie je tak vysoké a ešte nepokosené, mohol by miestnych ľudí obžalovať z marnotratnosti a snaď sa aj rozčúliť...

Ako všetci vieme, rolníci majú zdravšie nervy!

SVĚTOVOU SENZACI třicátých let našeho století byla kanadská paterčata, narodená v r. 1935. Přispěla k tomu nepochybně křiklavá reklama, ale i to, že na tehdejší dobu bolo narodení paterčat událostí výjimečnou. Paterčata z reklamy zbohatla; poslední podíly z finančních smluv s různými reklamními podniky obdrží ještě v letošním roce.

Z pěti děvčat žijí dnes tři unavené ženy. Prohlásily, že celé mládí vlastně obětovaly bezohledně honbě za výdělkem a že jim sláva nepřinesla štěstí, ale velké zklamání.

SLÁVNY FAKÍR Tagore z medzinárodného cirkusu hláskor s 52-centimetrovou čepelou a pritom sa nezraní. Röntgenovská snímka ukazuje, že to je nie žiadna ilúzia.

V ARCHANGELSKÉ OBLASTI v ZSSR svorka vlkov zaútočila na medveda, ktorý namiesto toho, aby sa bránil, skočil bez rozmyslenia do idúceho nákladného auta. Vodič bol k medvedovi priateľsky. Zavýjaním sirény preplašil vlkov. Po niekoľkých kilometroch medved kludne opustil automobil.

ZRÁZKA... Na železničnej trati Haag — Rotterdam v Holandsku došlo k neobvyklej nehode — vlak sa zrazil s medvedom, ktorý ušiel z rotterdamského ZOO. Ako konštatoval strojvodec vlaku, zvieraj sa zachránilo, ale bolo ranené. Zaťial raneného medveda nenašli.

OKOLO 40 PERCENT všetkých ľudí, ktorí zomreli v „najlepších rokoch“, sú si sami na vne. Vyplýva to z vedeckej štúdie uverejnej nedávno v Londýne. Hovorí sa v nej, že príčinou smrti býva najčastejšie prílišná tučnota, nadmerná spotreba alkoholu a nikotínu, ako aj nedodržiavanie lekárskych pokynov. Autor tejto správy, sir Cyril Clarke, píše v British Medical Journal, že „už očkovanie podľa mienky lekárov sa v smrti osôb v strednom veku najčastejšie neskrýva žiadne tajomstvo. Medzi 250 pacientmi, ktorých chorobopisy dôkladne prešetrili, bolo až 98 takýchto „samovrahov“.

stává se
i toto...

KOV NA ORAVE

V klubovni KSČaS v Jablonke sa 4. februára t.r. konala pracovná porada Kultúrno-organizačného výboru Spoločnosti na Orave, zorganizovaná spoľne s Ústredným výborom. Diskutovalo sa na nej o výsledkoch dosiahnutých v minulom roku a programu organizačno-kultúrnej práce na rok 1979. Porady sa zúčastnili predsedovia miestnych skupín, krajania Ján Dubek, Andrej Fula, Anton Grobarčík, Jozef Karnafel, Eugen Kott a Anton Špryka, ako aj predsedova a tajomníka UV, krajania Ján Molitoris a Augustin Andrašák. O minuloročných výsledkoch a úlohách na tento rok podal správu kr. Jozef Omylak.

Zial, porada nemohla priniesť plne očakávané výsledky, keďže na ňu neprišli predstaviteľ MS z Harkabuza, Kičor, Malej Lipnice, Podvlnka, Podsrnia, Podskla a Hornej Zubricie. Ale bola potrebná, keďže odhalila nedostatky v doterajšej práci našej organizácie na Orave a poukázala na nevyhnutnosť pilne vypracovať konceptuálne dôsledky.

Na porade kladne zhodnotili výsledky uplynulého roku, o.i. vydarenú prehliadku súborov piesní a tancov z Oravy a zo Spiša, ktorá sa konala v Dolnej Zubrici a oslavila 20. výročia Zivota vo Veľkej Lipnici spojené s výstupmi súborov (Oravan z Nižnej a KOV zo Spiša), ako aj prehliadku kapie. Zdôraznili výsledky dosiahnuté v kultúrnej práci MS v Privarovke, Harkabuze a Podvlnke. Zasa veľké znepokojenie vyvoláva to, že sa kultúrna činnosť neprejavuje v iných miestnych skupinách. Podobné znepokojenie vyvoláva nedostatok pravidelných schôdzí výborov miestnych skupín a KOV s členmi Spoločnosti. Plánované výročné volebné schôdze a volby delegátov na VI. zjazd KSČaS sa neuskutočnili v MS v Jablonke, Kičoroch, Veľkej Lipnici, Podskli a Hornej Zubrici. MS v Chyžnom a Malej Lipnici majú mať iba volby delegátov na zjazd. Z iných plánovaných úloh sa o.i. nekonali na Orave (ani na Spiši) tradičné výročné vatry a recitačné súťaže mládeži. Ďalšie zlepšenie si vyžaduje práca klubovní, predovšetkým v Jablonke, najmä premietanie filmov a požičiavanie kníh. S kritikou sa stretla nevyriešená otázka získavania obojárskych práv pre členov Spoločnosti, účastníkov protifašistického boja z obdobia druhej svetovej vojny. Všetky tieto otázky prešli do plánu na tento rok.

JABLONKA

25. februára, v druhom termíne sa konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny v Jablonke. Zúčastnilo sa jej 20 členov MS. Ústredný výbor reprezentovali: predsedova kr. Ján Molitoris a tajomník kr. A. Andrašák. Správu ustúpujúceho výboru a plán práce prednesol kr. Alojz Šperlák. Za nového predsedu bol zvolený kr. Emil Kozub, bývalý inštruktor Obvodného výboru v Jablonke. Plné zloženie novozvoleného výboru MS uverejnime v budúcom čísle.

Ten istý deň sa mala a nekonala výročná volebná schôdza, zvolaná po tretíkrát v MS v Hornej Zubrici.

Krajanský rozhovor v Jablonke. Žlava — tajomník UV KSČaS Augustin Andrašák, býv. inštruktor KOV KSČaS na Orave Jozef Omylak a zaslúžený člen miestnej skupiny Ján Paník.

Foto: A.A.

Charakteristickou črtou výročnej volebnej schôdze, ktorá sa konala dňa 25. februára 1979 v Jablonke boli snahy o úplnú zmenu práce miestnej skupiny, skoncovanie s pasivitou a zaktivizovanie organizačnej a kultúrnej práce. Vyplývalo to z diskusie, scháleho pracovného plánu a návrhov. K najdôležitejším patrí zorganizovanie folklórneho súboru pri miestnej skupine a vyučovanie slovenčiny na školách.

Krajania nevrhali, aby súbor mal dobrú úroveň a program vystúpení, aby reprezentoval Spoločnosť pri priležitosti osláv štátnych sviatkov a na iných miestnych verejných kultúrnych podujatiach.

Zdôrazňovalo sa, že predovšetkým rodičia by sa mali usilovať o to, aby ich deti sa učili slovenčinu na školách, ale aj práca miestnej skupiny by mala spieť k tomuto cielu. Krajania sa vyjadrovali aj v tom zmysle, že rodičia detí študujúcich na Slovensku by sa mali aktívnejšie zapájať do krajankej práce a naši vysokoškoláci cez prázdniny a po skončení štúdia by sa mali priamo zapájať do práce miestnych skupín.

Velkú pozornosť venovali na schôdzí náboru nových členov do radov Spoločnosti a to tak dospelých, ako aj mládeži, častejšemu zvolávaniu členských schôdzí, získavaniu nových predplatiteľov Života, úlohe dopisovateľov nášho časopisu volených v každej MS, ktorí by mali pravidelne posielat do redakcie príspevky o práci svojich miestnych skupín a o obciach, v ktorých bývajú. Na adresu redakcie krajania predložili návrh, aby sme uverejnili krátke dejiny Spoločnosti a jej zjazdov, ktoré by mohli byť využité pri priležitosti bližiaceho sa VI. zjazdu KSČaS.

Pri diskutovaní o organizačných otázkach sa hovorilo o úlohe revíznej komisie, ktorá by sa mala pravidelne schádať a uskutočňovať kontroly v miestnej skupine a prispievať k jej aktívnejšej práci. Vyzdvihovalo sa význam 35. výročia vzniku PER a vyzadilo presvedčenie, že všetci členovia KSČaS sa zúčastnia verejnoprospěsných prác na počesť tohto významného výročia. 35. výročie Slovenského národného povstania sa oslávi tradične vatravou a stretnutím s obojármami. Zároveň sa upozornilo na nevyhnutnosť spolupráce medzi členmi miestnej skupiny a jej výborom, keďže samotný výbor nemôže predsa vela urobiť, ako aj na potrebu efektívnejšej pomoci zo strany KOV KSČaS na Orave a Ústredného výboru.

Schôdzu viedol kr. Alojz Šperlák.

VELKÁ LIPNICA

V tejto obci sa 4. marca t.r. konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny, ako aj volba delegátov na VI. zjazd KSČaS. Bola zvolaná po druhýkrát a začala sa v druhom termíne. Zúčastnilo sa jej 21 krajanov, tajomník UV kr. A. Andrašák a inštruktor UV kr. František Šoltys. O výsledkoch dosiahnutých miestnej skupinou v uplynulom roku a programe práce na tento rok referoval kr. Jozef Karnafel.

Diskusia na schôdzi sa koncentrovala hlavne okolo aktivizácie organizačnej a kultúrnej práce MS, ako aj plnej účasti žien a mládeže v činnosti miestnej skupiny. So zreteľom na tieto aspekty bolo rozhodnuté opäťovne prepracovať program práce MS na rok 1979 a predložiť ho na schválenie členom na schôdzi, ktorá sa má konáť v apríli t.r. Aktuálny počet členov MS je 51 osôb.

Za predsedu MS bol opäťovne zvolený dlhorocený činitel MS vo Veľkej Lipnici kr. Jozef Karnafel, syn Lukáša Karnafla, spoluzačladatalej tunajšej MS, oravského Obvodného výboru našej Spoločnosti a celokrajanskej organizácie. Za podpredsedu miestnej skupiny bol zvolený kr. Emil Matysiak — predseda tunajšej športovej organizácie LZS a za tajomníka kr. Augustín Ovsia. Obaja novozvolení členovia výboru MS pochádzajú zo zaslúžených pre MS krajančíckych rodín. Plné zloženie novozvoleného výboru miestnej skupiny uverejnime v budúcom čísle.

PODSRNIE

V poslednom štvrtroku 1978 sa konala výročná volebná schôdza MS KSČaS v Podsrni, ktorej sa zúčastnilo 24 členov z celkového počtu 35, ako aj predsedova KOV na Orave kr. Ján Kovalík.

Správu za uplynulé volebné obdobie prednesla kr. Mária Chovancová, ktorá zároveň predložila návrh plánu práce na budúce obdobie.

Zhromaždení jednohlasne udelili absolutórium ustúpujúcomu výboru a tak isto jednohlasne schválili plán práce.

V diskusii sa krajania zaobrali otázkami organizačnej a kultúrnej práce; o.i. kr. Jozef Bonk hovoril o tom, že v Podsrni by velmi potrebovali kultúrneho inštruktora. Ďalej sa krajania dožadovali priemietania slovenských filmov a poukazovali na nutnosť užšej spolupráce medzi Ústredným výborom Spoločnosti a miestnou skupinou v Podsrni.

Schôdza sa skončila volbami nového výboru miestnej skupiny a delegátov na VI. zjazd KSČaS.

JOZEF BONK
ALBIN SKICIAK

NOVÁ BELA

30. januára t.r. konala sa v klubovni MS v Novej Belej schôdza výboru miestnej skupiny KSČaS za účasti predsedu KOV na Spiši kr. Františka Kurnáta. Zhromaždení prerokovali rad organizačných otázok MS a oboznámil si so závermi predchádzajúceho zasadania KOV KSČaS na Spiši.

Vela miesta sa na schôdzi venovalo otázkám miestnej klubovne. Za nového vedúceho klubovne schválili kr. Františka Bednáreka. V diskusii účastníci poukazovali na potrebu neustáleho zdokonalovania činnosti tohto kultúrneho stánku a upozornili, že v súvislosti s 35. výročím Ľudového Poľska, ako aj Slovenského národného povstania treba pripraviť patričnú výzdobu. Zároveň zdorazňovali nutnosť sústavného premietania slovenských filmov tak v Novej Belej, ako aj v ostatných obciach na Spiši. Vela pozornosť venovali zhromaždení aj otázkam pripravy osláv 50. výročia pôsobnosti novobelskej dychovky MS KSČaS a iným záležitosťiam miestnej skupiny.

V súvislosti so zahájením predvolebnej kampane na Spiši, 12. februára t.r. konala sa ďalšia schôdza výboru MS KSČaS v Novej Belej. Učastníci zasadania určili termín volebnej schôdze a prerokovali niektoré otázky spojené s volbou výboru MS a delegátov na VI. zjazd našej Spoločnosti. Zároveň sa oboznámili s problematicou krajančíckej mládeže študujúcej v Česko-slovensku a možnosťami ďalšieho náboru kandidátov na tieto štúdia. Počas diskusie sa poukazovalo taktiež na potrebu venovania zvýšenej pozornosti starším krajanom, čo stáli pri zdrode

našej Spoločnosti, ako aj obojárom súčasne zdôrazňovalo nutnosť sústavnejšieho nacvičovania súboru MS KSČaS.

F.B.

NEDECA-ZÁMOK

Výročná volebná schôdza miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Nedeci-Zámku sa konala dňa 11. februára 1979. Okrem členov MS sa jej zúčastnil predsedova UV kr. Ján Molitoris a predsedova KOV na Spiši kr. František Kurnát.

Správu za uplynulé volebné obdobie prednesol predsedova ustúpujúceho výboru kr. Jozef Kedzuch.

Nasledovala diskusia, v ktorej o.i. kr. Hubert Bogačík hovoril o potrebach kapely MS, pre ktorú treba kúpiť dvoje huslí a jeden kontrabas. Zasa kr. Jozef Bogačík sa zaobral otázkami klubovne a jej pôsobnosti pričom podtolkal, že by sa malo doplniť jej vybavenie o skriňu na knihy, gramofón a spoločenské hry.

Krajan F. Kurnát sa vo svojom príspevku zaobral otázkami vyučovania slovenského jazyka na školách a nutnosťou uvedomovania rodičov, aký veľký význam pre krajančícké deti má dobré ovládanie rodného jazyka. Mladí sú predsa budúcnosťou nášho krajančíckeho hnutia.

Do plánu práce na budúce volebné obdobie si krajania zapisali o.i. také úlohy ako: zvýšenie počtu členov, vymáhanie klubovne a jej patričná výzdoba, ako aj založenie sládkovej kapely.

Po volbách a gratuláciach novozvoleným členom výboru sa schôdza skončila.

FRANTIŠEK KURNÁT

TRIBŠ

Dňa 4. marca 1979 sa v Tribši konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny KSČaS. Prišlo na ňu okolo 75 percent všetkých členov MS, ako aj predsedova Kultúrno-organizačného výboru KSČaS na Spiši František Kurnát a člen UV František Bednárečík.

Správu o pôsobnosti miestnej skupiny v období 1977—1979 prednesol predsedova ustúpujúceho výboru kr. Andrej Vaksmanský.

Počas diskusie účastníci schôdze hovorili o.i. o nevyhnutnosti vybavit otázkou členstva v ZBOWiD-e pre našich krajanov obojárom, o zvýšení starostlivosti KSČaS o najstarších členov, z ktorých mnohí sú zakladateľmi našej Spoločnosti, ako aj o potrebe lepšej spolupráce medzi KOV na Spiši a miestnou skupinou. Diskutéri žiadali, aby sa v Tribši premietali slovenské filmy, aby Život častejšie písal o problémoch ich miestnej skupiny. Predsedova MS kr. Andrej Vaksmanský navrhol dodať do každej MS stanovy Spoločnosti, ktoré by tvorili pevný základ pre organizačnú a kultúrnu prácu.

Predsedova KOV na Spiši kr. František Kurnát sa vo svojom príspevku zaobral problémami vyučovania slovenského jazyka na základných školách a upozornil, že v sade, kde rodičia prihlásia najmenej sedem detí, bude podľa platných predpisov zavedené toto vyučovanie na miestnej škole.

Hodno zdôrazniť, že na schôdzi prijali do Spoločnosti 11 nových členov. Na záver bol zvolený nový výbor MS, revízna komisia, delegáti na zjazd a dopisovateľia Života.

F.B.

ČIERNA HORA

Dňa 4. marca 1979 sa v Čiernej Hore konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov, ktorej sa zúčastnilo asi 80 percent členov MS z celkového počtu 84, ako aj predsedova KOV na Spiši kr. František Kurnát a člen UV kr. František Bednárečík.

Správu o činnosti v uplynulom volebnom období prednesol podpredseda

ustúpujúceho výboru kr. František Mlynarčík.

Krajan F. Kurnát v kratkom príležitostnom prejave hovoril o účasti členov Spoločnosti v nastávajúcich oslavách 35. výročia vzniku Polskej ľudovej republiky a o význame 35. výročia Slovenského národného povstania, ktoré taktiež oslavíme tento rok.

V diskusii účastníci schôdze hovorili o plánovanej výstavbe novej hasičskej remízy a navrhovali zriadiť v nej miestnosť pre klubovňu KSČaS. Zároveň poukazovali na nutnosť doplniť vybavenie klubovne takým zariadením ako stoly, stoličky, nový televízor, gramorádio, slovenské knihy a spoločenské hry. Krajania navrhli, že založia sláčikovú kapelu, pre ktorú však potrebujú dvoje husiel a v ďalšej budúcnosti plánujú založiť súbor piesní a tančov.

Na výročnej volebnej schôdzi prijali 11 nových členov Spoločnosti. Zároveň sa krajania zaviazali získať ďalších 15 nových členov. Po volbách sa schôdza skončila.

FRANTIŠEK BEDNARCÍK

MALÁ LIPNICA

Na výročnej volebnej schôdzi v Malej Lipnici si krajania zvolili nový výbor a revíznu komisiu. Po vypočutí správy za uplynulé volebné obdobie sa rozprúdila živá diskusia, v ktorej Malolipničania hovorili o otázke vyučovania slovenčiny na škole, o problémoch odborárov — členov KSČaS o ďalších organizačných a kultúrnych otázkach.

FRANTIŠEK SVETLÁK

SPIŠ PRED 60 ROKMI

Vojnové útrapy doliehali na Spiš veľmi ťažko. Preto keď demobilizovaní vojaci donášali správy o skončení prvej svetovej vojny, na celom území zavládla veľká radosť. Vracali sa z Talianska, Ruska a iných štátov s podľomenným zdravím, ranením a invaliditou. Jedni prichádzali domov hned po skončení vojny, iní neskôr — po roku, dvoch alebo aj troch, ako napr. vojak Vojtech Chalupka z Novej Belej, o ktorom si myslí, že zahynul niekde v boji a vrátil sa z Ruska až po troch rokoch. Pravdivosť správ o skončení vojny potvrdil aj útek maďarských žandárov zo staníc v Spišskej Staré Vsi a Fridmane, kde sa potom o udržiavanie poriadku starala občianska stráž.

Neisté pomery a nedostatok potravín boli hlavné motívy vzniku živelného ľudového hnutia na čele s návratilcami a demobilizovanými vojakmi, ktoré sa prejavilo v drancovaní majerov, obchodov, krčiem a pod. — spomína o tom prof. Eduard Pavlík (Podtatranské noviny č. 4/78). Vedľajši videli lepšie páchanú krvdu a zlo, že jedni len hodovali a zili v blahobete, kým chudoba, ako napr. vo Falštine a v Nedeci-Zámku, musela na nich pracovať, trief biedu, trpieť nedostatok chleba. A tak si povedali, že už nebudú nosiť gumené krpce zošívané drôtom, že treba skončiť s ne-spravodlivosťou.

V Spišskej Staré Vsi vzburení obyvatelia prepadieli temer všetky obchody, vo Velkej Frankovej zapálili mlyn a rozdelili inventár, v Nedeci zničili pálenicu a majer a podelili inventár. Podobne bolo v Kacvíne. Zase vo Fridmane prepadieli obchod a krém a rozobrali zásoby cukru. Vojaci vtrhli aj k obvodnému notárovi vo Fridmane, ktorý sa nazýval Melhior Kristin a volali ho „večka“ (vraj často opakoval to slovo) a žiadali vysvetlenie, prečo nevyplácal podpory ženám, ktorých muži boli na vojne. Keď im nechcel vysvetliť, vyvliekli ho von a peniaze, čo si z podpôr prisvojili, rozdelili medzi vdovy po padlých vojakoch.

Do konca roka 1918 nedošlo tuna k žiadnemu prevratu, keďže sa prednostia úradov, celé úradníctvo, richári a všetci obyvatelia maďarskej národnosti všemožne usilovali o udržanie celistvosti Uhorska a boli proti

uznaniu Československej republiky. Prispeli k utvoreniu miestnej a okresnej maďarskej národnej rady a všetci úradníci zložili slib maďarskej „ľudovej“ vláde grófa Károlyho.

Zamagurský Spiš bol do konca roku 1918 naďalej súčasťou bývalého Uhorska; naďalej sa uradovalo v maďarskom jazyku a ničako sa nezmenilo ani vyučovanie v školach. V posledných decembrových dňoch sa situácia ešte skomplikovala tým, že Spišskú Starú Ves a ďalšiu časť územia obsadilo polské vojsko. 20. decembra bola podpisana v Poprade dočasná dohoda medzi veliteľstvom československým a polským, v dôsledku ktorej sa polské vojsko vysťahovalo zo Spiša do 13. januára 1919.

14. januára 1919 prišli prvé československé jednotky, aby obsadili Spišskú Starú Ves a celý okres. Bol to 29. strelecký prapor pod velením poručíka Dvorského. Vojaci sa usadili v každej dedine na Spiši. V Novej Belej boli ubytovaní na fare, v dome u organistu, v kasárnach pohraničnej stráže a v dome č. 148. Prišiel aj 30-členný francúzsky oddiel alpských strelecov, ktorý mal zriaditi miestnu stráž, čo mala dbať o bezpečnosť obyvateľstva. V Novej Belej utvorili 8-člennú stráž na čele s miestnym veliteľom Andrejom Bednarcíkom. Bol to skúsený vojak, jazdec, ktorý narukoval na vojeninu v roku 1911, potom bol celé štyri roky na vojne a domov sa vrátil až na Vianoce roku 1918. V tom čase obyvateľstvo veľmi trpelo nedostatom výživy a teplého odevu. Na dôvodek vypukla epidémia španielky, ktorá postihla mnoho ľudí. Vyskytli sa aj prípady smrti.

Rada velvyslancov v Paríži dňa 28. júla 1920 rozhodla, že 13 spišských obcí bude patriť k Polsku. Vtedy sa československé vojsko stiahlo z týchto obcí, na ich miesto priskočili polské vojsko a boli zriadené polské administratívne úrady. Posledné výmeny v tomto období medzi Poľskom a Československom boli dohodnuté 6. mája 1924 v tzv. krakovských protokoloch.

FRANTIŠEK BEDNARCÍK

HARKABUZ

V našej dedine sa ešte stále zachovalo mnoho ľudových zvykov. Dnes opíšem jeden z nich, týkajúci sa svadobného sprievodu.

Ako volakedy, tak aj dnes, zhromažďujú sa na ceste mladí a dokonca starší, ktorí vítajú mladý páru, keď s celým sprievodom ide na sobáš. Ešte pred niekoľkými rokmi sa na sobáš chodilo na koňoch a vozmo. Mládež pripravovala na ceste slavobránu, pričom keď sa svadba konala u zámožnejších ľudí — dokonca niekoľko brán, na ktorých boli nápisy: Vítame mladý páru alebo Žehnaj pánob mladomanželom. Zároveň cez cestu postavili závoru a uprostred privázovali celý snop sena, aby počas slávnosti kone pokojne stáli.

Bránu sa stavalo obyčajne na mieste, ktoré bolo ťažko obísť. Dôležitú úlohu pri bráne hrá bosorka, ktorá blahoželá mladomanželom, ako aj žobrák, ktorý častuje svadobčanov zakuskami prichystanými z repy a pálenkou pripravenou z čaju. Počas celej ceremonie vyhľadáva kapela. Všetko trvá tak dlho, pokiaľ družobvia nedajú bosorce a žobrákovi také výkupné, aby boli spokojní. Keď výkupné povážujú za príliš malé, bosorka a žobrák sa chytajú za ruky, tancujú a spievajú rôzne žartovné pesničky o ženichovi a neveste.

Keď sa konečne dojednajú s družbami, žobrák sadá na koňa a bosorka otvára dve veľké reťaze uzavreté na visiacu zámku, kapela hrá pochod a žobrák na koni ide v čele sprievodu asi 100 m, potom zastane na okraj cesty a pozdravuje svadobčanov.

Dnes, ako vidíme na snímke, vyzera to trochu inakšie. Necestuje sa už na vozoch ani koňom, ale autami. Na koni je len žobrák a bosorka. Tažko predvídať, ako dlho sa tento zvyk udrží, keď všetko sa tak rýchle mení.

Text a foto: FRANTIŠEK HARKABUZ

ZELOV

Dne 21. únera se v kulturnom dome závodu Fanar konala I. oblastná súťaž ve zpěvu sovětských písni. Usporádaly ji čtyři sousedící súdružené obce Zelov, Szczereców, Kluki a Dłutów. Účastníci, většinou žáci stredních škol, členové pěveckého sboru kulturního domu Zelovských bavlnářských závodů a také tři naši krajané Gustav Dedečjus, Karel Pospíšil (z Piotrkowské ul.) a Karel Pospíšil (z Kościuszki ul.) přes tři hodiny zpívali rusky i polsky sovětské písničky. Přijeli si je poslechnout členové KV PSDS a Vojvodského úřadu z Piotrkowa Trybunalského a přišli také zástupci MV PSDS a NR pořadatelův obcí. Sál byl vyzdoben hesly Spojenectví — přátelství — bratrství a Át vzdávání slunce. Všichni účastníci soutěže byli odměněni diplomy, květinami květinami a vřelým potleskem více než pěti set posluchačů.

* * *

V sále kina Lotos se konalo dne 25. února valné shromáždění členů Obecního družstva Samopomoc Chlópska a Družstevní banky. Přes tři sta družstevníků vyslechl zahájení předsedy rady Mariana Szymorka a zprávu o práci družstva, již předložil Stanislav Chojnacki. Zdůraznil v ní úspěchy a zdárné podnikání družstva — stavbu obchodního domu, zakoupení kavárny Liliput a nadplánový výkup obilí a Brambor. Vyzval zájemce, aby odebrali uhlí na příděl složené na na dvoře družstva.

Předseda rady Družstevní Banky Stefan Cybulka referoval o práci banky a její působnosti v Zelově a srovnával s obecními obcemi. Oznámil, že od července t.r. bude banka pracovat v nové (koupené a adaptované) budově v Kościuszki ulici.

Předseda členských výborů, náš dosudovatel a tajemník KSČaS v Zelově Waclaw Luščínský předložil zprávu o činnosti všech výborů.

Záverečná diskuse o zásobování a zrienení dalších provozoven služeb (opravný obuv, chemické čistírny a prádelny) a o továrně na ovocné šťavy vyvolala živý zájem a ohlas u všech družstevníků.

Waclaw Luščínský

PÍSALI O NÁS

ČESKOSLOVENSKÝ SVĚT je farní časopis, ktorý radi ľietajú krajania Česi a Slováci v Polsku. V každom čísle široko popularizuje výsledky socialistického Československa a uverejňuje správy zo života krajanov v rôznych krajinách.

V poslednom čísle roka 1978 nás upútal veľmi zaujímavý komentár od inž. Rudolfa Hromádku, generálneho tajomníka Československej spoločnosti pre medzinárodné styky Na záver jubilejného roku Československa. Autor sa sústredí na najdôležitejšiu otázkou pre nás všetkých — otázkou mieru. Dozvedáme sa, že v mnohých krajských strediskach na svete protestovali proti neutrónovej bombe, o.i. v Montreali. Hovorí sa tu aj o výzve, akú proti tejto zločinnej zbrani schválila naša Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Polsku. (Život č. 5/78, str. 10).

* * *

V KALENDÁRI ČESKOSLOVENSKÉHO SVÉTA 1979 v článku Krajan skou Evropou Hana Vondráčková mj. napsala:

Také v Polské lidové republice žije mnoho Čechov a Slovákov. Slováci sú soustredení na Spiši a Orave, Česi u Lodže v Zelově a Kucové a kolem Varšavy. Počínají si veľmi dobре, jsou váženými občany lidového Poľska, vydávají časopis dobré úrovně „Život“, kde se kromě politických aktualít z Poľska a Československa dovídají o spolkové činnosti, mohou se zdokonalovať v jazykových koutečkach a sledovať českou i slovenskou beletrie.

Hoci sa dnes mladomanželia vezú na sobáš autom, musia sa zastaviť pred tradičnou bránou.

NOVÉ ODRODY OBILIA

Obilia sa rodí nie len ako výsledok rolníkovej práce. Možno povedať, že v súčasnosti najdôležitejší boj za úrodu prebieha vo vedeckých pracovniach. Z toho vyplýva záver, že genetika určí budúce úrodu, teda zväčší nás časti starostí, aké stále máme v tejto oblasti. Kvôli príkladu uvedieme takto fakt. V Poznanskom ústavu pestovania rastlín, vedenom doc. dr. Tadeusom Wolským, dospelovali žito nazývané Daňkowské zlaté, ktoré prináša z každého hektára o 200 kg vysšiu úrodu ako doterajšie odrody. V Polsku sa žito pestuje na 2,3 mln ha, teda zavedenie takýchto výnosnejších odrôd by podstatne zlepšilo našu obilnú bilanciu. Vedci pracujú súčasne nad novými odrodomami pšenice a ovsy. Pšenica Grana, ktorá si rolnici cenia, dáva z hektára 50 q zrnia. Vcelku sme od roku 1976 zaviedli do zoznamu a pestovania päť nových odrôd obilia a v najbližších rokoch okolo 15 nových odrôd má obohatiť naš osivový materiál.

Dospelovanie novej odrody obilia je nesmierne ľahké, trvá niekoľko, ba aj viacero rokov. Ale vyplatí sa. Požiadavky voči každej novej odrode sú prísné. Musí byť plodná, tolerantná

na lepšiu a horšiu pôdu, musí znášať veľké dávky hnojív bez polahnutia. Ďalej musí byť odolná proti mrazu, ochoreniam a nákaze. Konečne musí byť bohatá na bielkovinu. To sú iba niektoré základné požiadavky, ktoré sprevádzajú dlhodobú selekcii. Ale iba týmto spôsobom možno rozmnosiť prílovený „zlatý klas“ na úrodné lánky.

Pozrite na obilný problém zo strany potrieb. Na každého z nás pripadá ročne 700 kg zrnia. Z toho priamo na spotrebu určujeme 120 kg a ostatok na kŕmenie zvierat. Naša štatistika v porovnaní s inými krajinami vyzera následovne. V chudobných krajinách na jedného obyvateľa pripadá ročne okolo 200 kg obilia a toto množstvo sa aj priamo spotrebuje. Vo vysoko vyspelých krajinách pripadá na každého obyvateľa tak tiež 700 kg obilia, ale z tohto množstva spotrebuje iba nečlých 100 kilogramov. V Spojených štátach dosahuje ročná spotreba obilia v podobe chleba, cestovín, kaše a iných výrobkov iba 68 kg. Naša priama spotreba obilia má z roka na rok klesajúcu tendenciu. Ale nie je to cesta, ktorá by mohla vynovať našu zápornú obilnú bilanciu. Minulý rok, pri hektárovej výnosnosti 27 q, sme zobrazi vyššie

20 miliónov ton. Toto množstvo však nestaci pre nás rozvíjať sa chov a museli sme kúpiť výše osem mil ton. Z toho vyplýva, že veľká nádej, to sú pracovne našich vedcov.

Naposledy sa na stránkach mnohých novín objavil názov Triticale. Co to vlastne je? Je to takzvané „pšenžito“ nad ktorým sa u nás a vo svete vedecky pracuje. Niekoľko odrôd Triticale je už v našom registri a vzbudzuje nové nádeje. Všeobecne povedané, je lepšie ako žito a horšie ako pšenica. Ale — ako tvrdia poznanskí vedci, ktorí sa týmto problémom zaoberejú — tieto odrôdy prinášajú v juhovýchodnom Poľsku a na slabších pôdach lepšie výsledky ako žito a pšenica. Ti, ktorí jedli z neho chlieb tvrdia, že je veľmi chutný. Táto odrôda má vysoko výživné zrno, je odolná proti chorobám, ale ľahko polahne a porastá. Z doterajších úspechov našich vedcov v tvoreni nových odrôd obilia možno usudzovať, že „pšenžito“ má budúcnosť.

Sme v situácii, ktorá nás nútí hľadať nové odrody. Núti nás k tomu nie len nutnosť zrušiť nákladný dovoz obilia. Aj naše pôdne podmienky nás k tomu nútia. Máme veľa ľahkých pôd, na ktorých sa pšenica a jačmeň neurodia. Preto na týchto pôdach sejeme tradične žito, čiže najmenej výnosné obile, ktoré má zrno s nižšou výživou hodnotou. Nové odrody obilia vyriešia aj tento problém.

M.B.

MÁJ 79

April prepleťa, trochu zimy, trochu leta — hovorí o počasí v tomto mesiaci ľudová mудrosť, keďže apríl má rozličné počasie: veľa jarného slnka, niekedy mráziky, ktoré zanecháva ustupujúca zima, búrky a dažde a dokonca aj sneh môže ešte raz alebo dva krát napadať v niektorých oblastiach. Raz prináša kupolovité mraky na nebi, ráno a v noci hmlu, zasa inokedy prudký vietor, v Tatrách „halny“ a na Balte prudké morské búrky. Na Babej Hore sú ešte stále masy snehu, ktorý tam leží ešte dlho po Veľkonočných sviatok.

Teda, ako hovorí ľudové príslovie — aprílové letné počasie niekedy zvedie a do marca zavedie; keď apríl v daždi, máj v kvete; — po aprílovom hrmení už srieň rastliny nespali; — teplý dárč v apríli vzácnejší nad manu, sľubuje žen dobrú, jeseň požehnanú. Naše zdravie sa bude zlepšovať, organizmus si bude zvykať na nové klimatické podmienky, predovšetkým ná väčšie množstvo svetla a tepla. Svoj vplyv bude tu mať aj stále dlhší

pobyt na čerstvom vzduchu a čoraz častejší pohyb, ktorý je osozny pre naše zdravie.

Ziaľ, nemáme vplyv na počasie a nevieme predchádzať nežiadúcim zmenám počasia v obklopujúcej nás atmosfére. Sú to niekedy zdanivo malé anomálie, ktoré však majú cieľne následky. Tak bolo túto zimu. Po prvom, javárovom útoku snehu a mrazu sme v polovici februára prežili druhý, ešte prudší útok zimy. Fujavice a mrazy boli skoro v celom Poľsku.

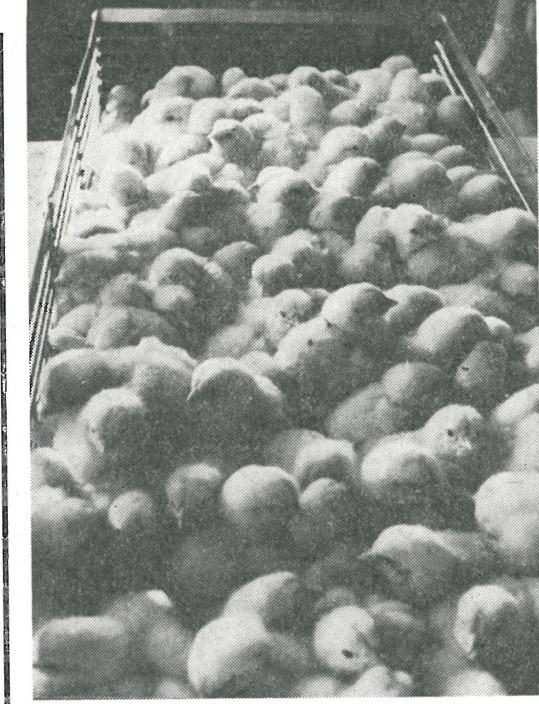
Najhoršie bolo v centrálnych, severných a severovýchodných vojvodstvach. Obrovské snehové záveje ochromili ruch skoro na všetkých dopravných tepnach vedúcich z juhu na sever, zastavili premávku na uhoľnej magistrále zo Slezska. Prešli železnice spojenie medzi Katowicami a Varšavou. Záveje blokovali vyše 50 000 km ciest, teda skoro 30% celostátnnej cestnej siete. Sneh zasypal vyše 120 vlakov, v tom mnohé s uhlím a mazutom pre energetické závody. Niektoré, po evakuovaní cestujúcich, stáli v závejoch po niekoľko dní. Vykoľajovali sa motorové rušne, ktoré išli na pomoc zasypaným vlakom. Muselo sa obmedziť dojazdy elektrickej energie pre priemysel a obyvateľstvo, teplo pre byty. Vyskytli sa poruchy v zásobovaní. Do obcí a mesteciek odreza-

ných od sveta prichádzali iba vrtuľníky s potravinami, liekmi, ktoré aj evakuovali nemocných.

Štatisice ľudu obetavo a úporne bojovali o priechodnosť zasnežených ciest, pri odstraňovaní snehu zo zasypaných miest, obcí a sídlisk. Tam, kde bolo najtažšie, pracovali vojaci. Do práce používali najtažšie vojenské náradie. Konečne 23. februára boli najhlavnejšie cesty uvoľnené. Ale na tišickach kilometrov miestnych ciest trval boj so snehovými závejmi dlhšie.

V tom istom čase v Ženeve rokovali najvynikajúcejši vedci na svetovej klimatologickej konferencii. Príčinou zvolania konferencie bolo znepokojenie spojené s negatívnymi následkami klimatických anomálií v posledných rokoch, ako aj opakujúce sa výstrahy o možnosti neodvratiteľných zmien počasia, spôsobených znečistením atmosféry následkom hospodárskej činnosti na celom svete. Vedci dospeli k jednotnému záveru, že intenzita zmien počasia v sedemdesiatych rokoch sa spája s rastom počtu obyvateľstva a obrovských hospodárskych systémov. Spôsobuje to citelnejsie následky ako v minulosti. Prognózovanie zmien počasia je obmedzeniejšie a mnohoročné — nemožné.

(ZOZB. MIŠO)

V Zielonkach pri Krakove odovzdali do prevádzky najväčšiu liahenku kuracieho v Poľsku. Má štyri halové aparátry na liahnutie francúzskej výroby. Novinkou je ústredný klimatizátor, ktorý reguluje teplotu a vlhkosť miestnosti. V nových zariadeniach sa v jednom cykle liahne dvakrát týždenne 40 000 kurčiat. Na snímke: kurčatá po vylahnutí.

Foto: CAF-Sochor

VIEŠ, ŽE...?

... v Holandsku začali prepravovať mlieko pomocou... potrubia, ktoré sa nachádzajú na morskom dne. Týmto spôsobom odosielajú mlieko z holandského ostrova Ameland na Frizské pobrežie. „Podmorská“ zásielka prvých 30 000 litrov mlieka bola svetovou novinkou. Doteraz bol známy iba „mliekovod“ vybudovaný v horských oblastiach Rakúska. Rolníci, majitelia dojnic vysoko v horách, dodávajú mlieko do výkupného strediska, ktoré ho odosielá mliekovodom do mliekárne nachádzajúcej sa v doline.

Z KALENDÁRA NA — MÁJ — KVĚTEN

1. Dôkladne hodnotime stav rastlín po zime a rozhodujeme, čo budeme s nimi robiť. Nejdôkladnejšie sú o obilie a repku, ale aj o iné rastliny, ako napr. lucernu a d'atelinu. Závery môžu byť rôzne. Keď straty nepresahujú 50% rastlín, môžeme ich zachraňovať pomocou minerálneho hnojenia. Keď straty prekračujú 50% rastlín, pole musíme zaorať a obsadiť napr. zemiakmi. Vtedy tiež nesmieme šetriť hnojivá. Do preredenej d'ateliny môžeme vysiať zrniek trávy, napr. nejaký druh ovsíka (rajgras) — taliansky, holandský alebo inkarnát.

2. Na jar sa nevyhnutne musíme postarať o krmivá na celý rok. Vlastné krmivá musia byť v stále väčšej miere základom chovu. Je to dôležitá podmienka zníženia nákladov živočisnej výroby.

Z kŕmnych rastlín pestovaných ako hlavné plodiny odporúčame predovšetkým kukuricu a kŕmnu kapustu, ktorú možno dávať zvieratám dokonca ešte v januári ako zelené krmivo. Tieto rastliny sa výborne hodia aj na silážovanie napr. s parenými zemiakmi.

Aby sme ušetrili pôdu, mali by sme vysievať medzikultúry. Za týmto účelom do obilia sejeme napr. ovšík anglický buď taliansky, červenú d'atelinu a na slabších pôdach seradelu alebo vŕbob, ktorý sa vysieva v období klasenia obilní.

Po zbore obilia, trávu posilňujeme dusíkatými hnojivami. V prípade sucha medzikultúry siate do obilní sú istejšie ako strniskové medzikultúry, (vysiate po zbore obilní).

Krmovinové zásoby zväčšuje rýchly zber prvého sena. Vtedy je seno hodnotnejšie a zároveň máme

možnosť viačasobného zberu v priebehu roka. Po prvom zbere sena, lúku posilňujeme dusíkatými a fosforečnými hnojivami.

Dobytok zvykame na pašu a postupne obmedzujeme zimné kŕmenie. Náhla zmena kŕmenia vyvoláva hnačky a znižuje dojivosť.

Na gozdovstvách musíme urobiť generálne upratovanie. Stodoly čistíme z pozostatkov starej slamy. Opravujeme strechy, hromozvody, ničíme buřinu pri cestách. Starame sa o estetický výzor nášho gozdovstva a celej dediny.

Z dusíkatých hnojív rolníci najradšej kupujú liadok amónny (saletra amonowa). Je to skutočne dobré hnojivo, ale sú ľahkosti s jeho nákupom. Po merne ľahšie možno kúpiť močovinu (mocznik), ktorá môže úspešne nahradíť liadok amónny alebo tak isto často hľadaný liadok vápenno-amónny (saletrzak).

Močovina je všeobecným hnojivom. Možno ju používať na všetkých pôdach, skoro pod všetky rastliny a v rôznych termínoch, tak pred siatím, ako aj na rastúce rastliny. Močovina môže byť teda v jarnom hnojení: na oziminy, na posilňovanie zemiakov, repy a kukurice — ak tieto rastliny nedostali plnú dávku dusíkatých hnojív pred siatím. Hodí sa aj na hnojenie lúk a pastvín.

Dôležité je to, že používanie močoviny nám ušetrí mnoho práce spojenej s dopravou a siatím. Je to totiž koncentrované hnojivo. Obsahuje 46% dusíka, teda dvojnásobne viac ako liadok vápenno-amónny a 1,5-krát viac ako liadok amónny.

Najľahšie možno kúpiť síran amónny (siarczan amonu). Hlavne preto, že rolníci pomero mälo poznajú a nevelmi doceňujú toto hnojivo. A predsa je to veľmi dobré a ľahké dusíkate hnojivo, ktoré prináša vysoké efekty, keď ho správne používame. Používame ho výlučne pred siatím. Hodí sa na všetky pôdy, hoci najlepšie výsledky dáva na zásaditých a neutrálnych pôdach. Rolníci majú niekedy výhryad voľi síranu amónemu okrem iného preto, že je menej účinný na kyslých pôdach. Ale predsa neexistujú hnojivá, ktoré by prinášali veľmi dobré výsledky na kyslých pôdach. Kyslosť pôdy znižuje efektivitu všetkých hnojív. Preto sa treba starat o odkyslenie pôdy a vtedy všetky hnojivá, teda aj síran amónny, budú prinášať očakávané výsledky.

Keďže síran amónny obsahuje síru, je mimoriadne vhodný na hnojenie zemiakov. Má vplyv na rast úrody, zvyšuje obsah škrobu v hľuzach, ako aj zvyšuje ich zdravotný stav.

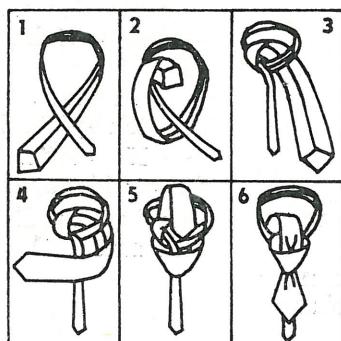
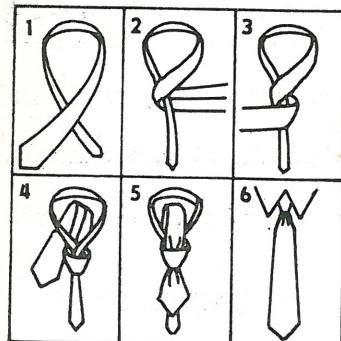
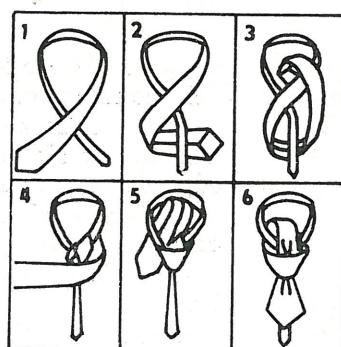
Síran amónny je vhodným hnojivom pre rastliny s dĺhším vegetačným obdobím, ktoré musia dĺhšiu dobu brať živiny z pôdy. Odporúča sa ho hľadne pod zrno, repku a z jarin pod ovsos, tabak, chmel a kukuricu. Pod cukrovú repu vysievame síran amónny dva-tri týždne pred siatím semien. Výborné výsledky dáva v hnojení lúk a pastvín.

Treba ešte upozorniť na jednu vec. Síran amónny je najlacnejšie hnojivo v skupine sypkých dusíkatých hnojív. Jeden kilogram dusíka v sírane amónnom stojí o 1 až 2 zl menej ako v iných sortimentoch dusíkatých hnojív. Pri väčších nákupech, je to podstatný rozdiel.

S.D.

VIETE SI UVIAZAT VIAZANKU?

Sú medzi nami mnohí, ktorí by museli odpovedať: „Nie.“ Odkiaľ vieme? Písali nám. Preto sme nakreslili až tri postupy, ako si možno uviazať viazanku. Prvý postup je najjednoduchší, ale uzol, ktorý ním vznikne, je nesymetrický. Postupmi na ďalších obrázkoch sa dajú dosiahnuť pekné, symetrické a pevné uzly, ktoré nemenia pri každom vašom pohybe svoj vzhľad.

Z AMOROVEJ LUCKY

(aprílové rady pre zamilované)

Môžeš si byť istá, že láska pominula, keď:
— začínaš sa zaujímať, či muži, ktorých si práve poznaš, sú slobodní alebo ženatí,
— kupuješ si šaty takej farby, akú máš rada iba ty,
— naraz začínaš mať také isté názory, ako jeho bývalá snúbenka alebo bývalá manželka,
— nemáš nič proti tomu, aby sa On zoznámil s tvojou

vzdialenosťou, ktorú považujú za veľmi peknú,

— hľadaš príležitosť k rozprávaniu so známym, ktorému si sa voľakedy páčila,
— nerozčulujete sa fakt, že jeho kolegynia z práce je mimoriadne atraktívna,
— bez vŕahania zješ klobásu, v ktorej je veľa cesnaku,
— keď čítas v Živote alebo iných novinách horoskop, pozeráš iba na to, čo vraví tvoje znamenie zvieratníka.

TAKÝ JE ŽIVOT...

Obyvateľ Singapúru, ktorý práve ukončil 90 rokov a opäť sa oženil, takto odoviedal novinárom, keď sa ho pýtali na plány do budúcnosti:
— Nechcel by som mať len viacero detí. Jednoducho mám

Tieto pekné, kvetované šaty odporúčame štihlým ženám a mladým dievčatám. Rukávy sú dlhé, kimonové a

veľmi široké. Malý okrúhlý golierik má jednofarebnú viazačku. Opasok je viacielinný, farebne zladený s celkom a pasíkovinou vzorkou.

príliš slabý zrak na to, aby som sa mohol zaoberať malými deťmi a dozerať na ne.

Psychiatri a psychológovia tvrdia, že na jedného ženatého muža vo veku 20–44 rokov, ktorý umiera na chrípku alebo zápal plúc — prípadá až 6 slobodných.

Na 100 000 Američanov prípadá iba 7,7 samovrážd slobodných žien a až 32,2 slobodných mužov.

Na každé 23-ročné dievča, ktoré sa cíti nešťastné, sú až traja muži v tomto veku neučastenici. Teda záchrannou pre mužov je manželstvo, domácnosť a deti...

Vedci z univerzity Berkeley v USA zistili na základe výskumov, že medzi pracujúcimi ženami je o 13 percent viačej šťastných manželiek, ako medzi ženami, ktoré sa zaobrajú len domácnosťou.

Lexikon der Superlative vydaný prednedávnom v NSR o. informuje, že otcem najväčšieho počtu detí v dejinách bol marocký sultán Monlay (1672–1727), ktorý mal 548 synov a 340 dcér.

Najviac detí mala obyvateľka Kazane žijúca v rokoch 1816–1872, ktorá porodila 69 detí, v tom 16-krát dvojčatá, 7-krát trojčatá a 4-krát štvorčatá.

Elegantné spoločenské šaty z bieleho suróvého hodvábu voľného strihu. Stojatý golierik je z jedného kusa látky so zapínaním. Na oboch ramenach majú náplecníky zapínané na také isté gombíky ako vpred. Sukňa je na oboch stranach dolu rozstrihaná do výšky pár centimetrov nad kolenná. Opasok na našom obrázku je zlatý.

ŘEČENO, PŘEČTENO

Krátko po skončení války Severu proti Jihu, ve vlaku jedoucímu na jih státu, najed-

nou vstane uražená blondýnska co sedela vedle obchodníka a ostentatívne si priesedne ke starému veteránovi konfederátu, ktorý se vrácel z väčky domu.

„Představte si, že mi ten surovec nabídl dvacet dolarů, abych s ním strávila noc!“

Veterán ihned zvedl pušku a obchodníka zastrelil.

„Ať je to poučením pro všechny prokleté yankeye,“ řekl zvučně na celý vagón. „Přijdu sem na jih a hned by zdvojnásobili všechny ceny.“

HUMOR

Skot vběhne do lékárny a zoufalým hlasem žádá:

— Dejte mi rychle jed za pět peněz!

— Za pět nemáme, je za deset.

— Tak to ne. Já se chci otrávit a ne přivézt na mízinu.

— Víš, můj manžel bezvadně vaří!

— Ted' chápu, proč tak vzácně jí doma!

Manžel vbehne do izby a volá:

— Miláčik! Nás lós vyhral milion! Sme bohatí!

— Odkiaľ si vzal peniaze na lós? — pýta sa podozrivavo manželka.

— Vieš prečo ryby nemajú nohy ani ruky? — Nie.

— Tak si predstav, aký reumatizmus by mali od tolkého vlhka.

V hodinárskej prodejnej základni reklamuje zakoupený budík: — Ten budík nezvoní! Co s ním mám dělat?

— Víte co, zkuste s ním vždycky pár minut před zvoněním zatřepat.

— Víte, proč je malá ručička na hodinách vždycky tlustější než velká?

— To nevím.

— Protože má málo pohybu.

— Pane vrahni, ještě dvě kostičky cukru!

— Ale vždyť jste si dal do kávy už sedm kostek?

— To jo, ale všechny se mi rozpustily.

Zaslal JAROSLAV PRŮCHA z Kamenice nad Lipou

Mladým dievčatám na slávostné príležitosť odporúčame túto veľmi peknú blúzku (na našom obrázku je biela), ktorú si môžete ušiť aj z inej látky pastelovej farby. Blúz-

ka je vpredu mierne naberaňa do sedielka, golierik je malý, špicatý a pod ním zamotová stužka viazaná na mašličku. Rukávy sú trištvorové, veľmi široké a naberaňe do širokých manžetiek.

ODPOVEDÁME NIELEN ČITATEĽKÁM

J.S. Pracujem na gazdovstve, ktoré patrí rodičom. Ten-to rok som počas práce na poli mal väčšiu nehodu. Som práceseschopný. Bude mi prislúchať invalidný dôchodok?

Odpoveď: V súhlase s predpisom čl. 25 zákona zo dňa 27. októbra 1977 o starobných dôchodkoch a iných sociálnych dávkach pre rolníkov (Zbier-

ka zákonov čís. 32, ods. 140) deťom rolníka, ktoré postihla nehoda pri práci na gazdovstve, prislúchajú nemocenské dávky, jednorázové sociálne dávky, ako aj invalidný dôchodok, keď nehoda zapričinila invaliditu I. buď II. skupiny, pričom tento dôchodok tvorí polovicu sumy predpokladanej v čl. 7 zák. 1. pre prvú skupinu. Sociálne dávky, ktoré prislúchajú z titulu nehody počas práce na gazdovstve, môže postihnutý dostatť vtedy, keď k nehode počas práce došlo v období po nadobudnutí platnosti zákona, čiže po 1. januári 1978.

mladým mladším najmladším

1979-Mezinárodní
rok
dítěte

Len starenka

AKO ROZLOŽIŤ OHEN'

Na výletech do jarných kopcov a lesov treba zavše na ohni uvariť čaj alebo gulášovú konzervu, zohriať sa pri ohníku alebo si vysušiť odev.

Oheň kladieme najmenej 5 metrov od stromov, aby plameň nepoškodil zelen a nezapríčinil lesný požiar. Miesto pre oheň vyčistíme až po zem do kruhu o priemere 1 m a obložíme kúskami trávniku s tenkou vrstvou zeme. Potom nazbierame suchého raždia, brezovej kôry a nalámemme halúzky zo smrečiny, borievky alebo borovice. Zo suchej brezovej kôry, starého vyschnutého machu a nie-

koľkých vechťov suchej trávy urobíme v ohnísku kôpku a obložíme ju ihlanovito niekoľkými tenkými suchými halúzkami. Potom oheň podpálime odspodu a z tej strany, od kiaľ duje vietor. Len čo sa kôpka chytí, prikladáme na ňu sprvu drobné a potom hrubšie halúzky a raždie.

Pred odchodom domov oheň zahasíme vodou, mokré zvyšky pahreby rozhrnieme a zasypeme zemou a celé ohnísko, aj priestor okolo neho, sa usilujeme dať do pôvodného stavu, aby nezostala nijaká stopa po táboreni.

Kresliarsko-opisná súťaž Života pre školskú mládež je predĺžená do 31. mája 1979. Súťažná práca M. Kulakovej (VII. tr.), Dolná Zubrica č. 183. Kresba predstavuje starobylý dom Márie a Jozefa Vengriňovcov v Dolnej Zubrici.

MÚDRE DIEVČA

Kde bolo, tam bolo, za siedmimi horami bolo jedno mûdre dievča. Bolo také mûdre, že chýr o jeho mûdrosti sa dostať až ku kráľovi. Toľko o nom kráľovi narozprávali, že dal zapriahnuť do parádneho voza a rozkázal, aby mu v ňom dievča priviezli na dvor.

Voviedli teda dievča do paláca. Tam ho kráľ milo prijal a hovorí mu:

— Veľa som počul o tvojej mûdrosti. Keď je to tak, mám na povale storočnú niť, uprad' mi z nej zlatý povraz.

Dievča mu na to:

— Kráľovská výsosť, môj otec má okolo záhrady storočnú ohradu, dajte mi z nej urobiť vreteno.

Zapáčila sa kráľovi odpovedať, a hned' si vymyslel novú otázku:

— Dobre, dievča, veľmi dobre si to vymyslelo. Lenže ja mám na povale sto deravých džbánov, zaplátaj mi ich!

— Veľmi rada, — hovorí dievča, — len nech ich najprv dá Vaša výsosť všetky poobracať

naopak, pretože každy vie, že nič sa nepláta na lici, ale na rube.

Kráľ uznal, že aj toto bola mûdra odpoved a slúbil, že ak mu aj na poslednú otázku takto odpovie, vezme si ju za ženu.

— Len hovorte, Vaša výsosť, povedalo dievča.

— Teda po tretie. Dones i nedones, nech je i nie je.

Dievča chvíľu rozmýšľa, potom sa otočí k dverám, ide do kuchyne a tam si vypýta od kuchárky dve sitá. Potom vyjde na dvor, chytí holuba, strčí ho medzi dve sitá a vojde pred kráľa:

Chytí kráľ sitá, že sa pozrie, čo je v nich, a tu z nich vyletel holub.

— No vidite. Vaša milosť, aj som doniesla, aj nie, aj bolo, aj nie je.

Kráľovi sa dievča tak zapáčilo, že sa s ním zaraz zasobášil.

BENEDEK ELEK

Chlapec a dievča šli po ulici. A pred nimi kráčala starenka. Bolo veľmi klzko. Starenka sa pošmykla a spadla.
— Chyť mi knížky! — vykrikoval chlapec, podal dievča svoju tašku a bežal starenke na pomoc.
Ked' sa vrátil, dievča sa ho sputuje:
— To je tvoja stará mama?
— Nie, — odpovedá chlapec.
— Tak mama? — čuduje sa kamarátka.
— Nie!
— Teda teta? Alebo nejaká známa?
— Ale nie, nie! — vraví chlapec s úsmevom. — Je to len starenka.
V. OSEJEVOVÁ

ŽIVOT ZOZBIERAL PO SVETE

NA KANÁRSKÝCH OSTROVOCH NIET — KANÁRIKOV.

Chov kanárikov sa rozšíril v Európe pred 600 rokmi, keď dobyli Kanárske ostrovy Španieli. O krátky čas nebolo vo vlasti týchto spevavých operencov po kanárikoch takmer ani chýru a dnes tam možno vidieť iba miešancov!

P. STEFÁNIK

Čo je slinko

Slnko je krajčír
stále usmiaty,
oblaky strihá
sebe na šaty.

jak je deň dlhý,
na ňom záleží.

Ten jeho štetec
zlatom sa blýska,
farbí ním deti
na kúpaliskách.

Slnko je starý
maliar vo fraku,
štetec si máča
v každom oblaku.

Cha-cha

— Mám ja ale štastie otec!
Predstav si, tohto roku nebudem asi vraciať knihy. Vraj keď to pôjde so mnou takto dalej, budem triedu opakovat!

— Ocko, môžeme sa porozprávať medzi tromi očami?
— Medzi očmi?
— Vieš, ocko, jedno oko budeš musieť prizmúriť.

— Dohovorili sme sa, syn môj, že budeš dobrý. A že dostaneš bitku, keď nebudeš poslúchať.
— Ale, ocko, netráp sa. Ani ty nemusíš dodržať slovo!

— Prečo mi nepomôžeš postaviť stan, ale iba nariekaš?

— Lebo mi je lúto, že všetko musíš robiť sám.

— Kto by nám vedel, deti, povedať, prečo slinko večer zapadá, — sputuje sa učiteľka.

— Lebo večer svietia lampy, prosím, — hovorí Dušan.

— A kto by vedel povedať, prečo padá sneh najprv v horáčach?

— Lebo sú bližšie k nebu, — hovorí Irenka.

— A prečo chodia niektorí žiaci na konzervatórium?

— Lebo radi jedia konzervy, prosím, — zvolal Jurko bez vyvolania.

Skolník vojde do triedy a pýta sa;

— Je tu niekde Závada?
— Nie, tu je všetko v poriadku!

Čo to píšeš, Peter — pýta sa mama.

— Ale, dostali sme za úlohu napísť vetu o kuriatkach, ktorá by mala sedem slov.

— A už si ju napísal?
— Ano, počúvaj: Kuriatka hovoria pí, pí, pi, pi, pi!

Chi-chi

Naše testy na volné chvíle

PRE MANŽELOV

PRE MANŽELOV

číže pre mladšie a staršie manželské páry. Test má otázky zvlášť pre ženy a zvlášť pre mužov. Na každiu otázkou sú možné tri odpovede: áno — niekedy — nie. Jednu z nich si musíte vybrať.

ROBÍS MANŽELKE VÝČITKY, ŽE:

1. celý deň chodí po dome v natáčkach,
2. kvôli nej vásade prideš neskoro,
3. smeje sa hocičomu,
4. príliš veľa fajčí,
5. príseme dľho telefoniuje,
6. opäť jej obed prihorel,
7. večne sedí u holíca,
8. je laková a naposledy zasa pribrala,
9. lúšti krížky a večne ta nudi otázkami na chybujúce slová,
10. je zblázenená do Daniela (Belmonda, Karla Gotta a pod.),
11. naposledy sa strašne parádi (nie je v tom nejaký muž?),
12. nevie narabat so zapalovačom,
13. zasa sa česala nad umyvadlom,
14. keď ti dáva kávu, vždy vyleje na tanierek,
15. najviac hovorí vtedy, keď pozeraš zápas v TV.

ROBÍS VÝČITKY MANŽELOVI, ŽE:

1. zasa si berie čistú koželu a kto ich bu-de praf,
2. stále by iba vylíhal na gauč,
3. zasa vypálil dieru v obruse a nový ne-kúpi,
4. príliš vela je,
5. nikdy nevie (ani zabít kapra),
6. sam neodloží šaty na vešiak ani do skrine,
7. keď pride domov hovorí: servus! Ale pusu nedá,
8. na obed by jedol iba mäso,
9. nikdy mu nepride na um vyniesť smeti,
10. len by pozeral športové relácie v TV,
11. kričí na teba a ty predsa nie si hluchá,
12. stále iba sexus,
13. má radšej spoločnosť svojich priateľov ako tvoju,
14. zasa oprskal celé zrikadio, keď si umý-val zuby,
15. zasa si neutiel topánky na rohožke.

Za každú odpoveď „áno“ si počítaj 2 body, za „niekedy“ — 1 bod, za „nie“ — 0 bodov. Po spočítaní všetkých odpovedí (úprim-

ných), hľadaj slová pravdy o svojom partnerovi medzi týmito odpovedami.

0—9 bodov: Tvoj partner je priam ideálny. Jednoducho tažko uveriť, že možno ešte stretnut' niekoho takého. Váž si svojho partnera a daj si pozor, aby ti ho niekto nevzal!

10—14 bodov: maš veľmi rozumneho a vydareneho partnera, pre ktorého je charakterický klud, rovaha, ktorý neprikláda význam malickešiam ani malým nedostatom.

15—19 bodov: tvor partner máva chvíle depressie a vtedy sa pokúša zvrhnúť svoje starosti alebo náladu na tvore plecia. Ale tvoj pokoj a takt môže veľa zachrániť.

20—24 bodov:

príťinou všetkých nedorozumení.

25—30 bodov:

z tvorho životného partnera je strašný pedant. Vytypka ti najmenšiu chybu a nedostatoč.

A teraz — keď je to možné — pozri, čo vyšlo tvorom partnerovi. Možno keď si prečitate výsledky, spoločne sa dohodnete na innych sporných otázkach, samozrejme, ak také vobec existujú...

Jaká jste přítelkyně?

HODNOCENÍ:

- a) situace dáváte přednost podle přiležitosti
- b) máte běžné známosti bez hlubšího vztahu
- c) máte několik upřímných kamarádek rádeček
- d) v každé životní situaci

4. Když čekáte od přítelkyně nejužitečnější rádu?

39 až 49 bodů:

5. Které tři vlastnosti pokládáte dro přátelství za důležité?

18 bodů a méně:

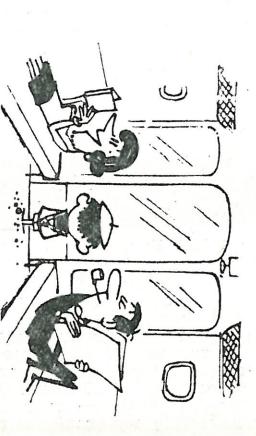
6. Neumíte-li si poradit, či rady poslechnete?

7. Jak se zachováte, když vás nejmenší přítelkyně nepozve na večírek, který uspořádala?

8. Jaký je okruh vašich ženských známostí

9. Jaké jednu dôvernou přítelkyni máte nekolik kamarádek, jinž

Naše drahé dětičky

Tak a teď půjdeme ven a zavítáme. Uříchte se pěkně pobavíme!

— Stůj u okna a ani se nehni!

— Mimo kupé

1. Co udělate, zajíma-li se přítelkyně o téhož muže jako vy?

2. Jak se zachováte, když vás nejmenší přítelkyně nepozve na večírek, který uspořádala?

3. Jaký je okruh vašich ženských známostí

4. Jak se zachováte, když vás nejmenší přítelkyně nepozve na večírek, který uspořádala?

5. Jaké jednu dôvernou přítelkyni máte nekolik kamarádek, jinž

6. Neumíte-li si poradit, či rady poslechnete?

7. Jaký je okruh vašich ženských známostí

8. Jaké jednu dôvernou přítelkyni máte nekolik kamarádek, jinž

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BABYNA (21.3. — 20.4.) — môžu počítať s početom v domácnosti a na pracovišti. Zlepšia sa aj finančne podnikajú, ale pre milencov nie je tento čas prajivý.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BYKA (21.4. — 20.5.) — môžu sa využať na dôvno plánovanú cestu, ale si musia dávať pozor na zdravie. Mladí milenci budú mať menšie nedorozumenia, zasa manželia sa budú testiť pohode.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BLÍŽENCOV (21.5. — 21.6.) mnohí budú narození v tomto znamení budú mať radost z úspechu v povolaní, ale zároveň si musia dať veľký pozor na reči, aby nevznikli zbytočné klebety.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ RAKA (22.6. — 22.7.) — nováčkovia manželcov u rodícov prípadne svokrovcov môže vysvetliť mnohé dôležitosťi, hoci u súčasnej veku by si malí dat pozor na choroby z prechladnutia.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ LEVA (23.7. — 23.8.) — tento mesiac bude lepsí ako predošlé obdobie, hoci u súčasnej veku menšie nedorozumenia v súkromnom živote.

Zároveň stav manželých sa zlepší.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ PANNY (23.8. — 23.9.) — tento mesiac bude lepsí ako predošlé obdobie, hoci u súčasnej veku menšie nedorozumenia v súkromnom živote.

Zároveň stav manželých sa zlepší.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZLY (21.11. — 21.12.) — mnohí sa budú tešiť z príaznivých dní. Odovzdeli môžu očakávať znamenie s partnerom pre ďalší život.

Všetci by si malí davať pozor na zaliudnenosť.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VÁHY (24.9. — 23.10.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote. V druhej polovici budú mnohí netrpie-

vat, podrážení a náklonní hádat sa.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKORPIONA (24.10. — 22.11.) v láske a priateľsve-

pomoc a podporu osôb, od ktorých být pomôc a podporiť čakajú.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ STRELCA (23.11. — 21.12.) — mnohí sa budú tešiť z príaznivých dní. Odovzdeli môžu očakávať znamenie s partnerom pre ďalší život.

Všetci by si malí davať pozor na zaliudnenosť.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNARA (21.1. — 18.2.) — tento mesiac bude lepsí ako výjasmia. Čas je vhodný na výbavovanie rôznych ľudia záležostí. Cesty podniknuté v tomto období budú zvlášť uspešné.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNORA (22.2. — 20.3.) — nedorozumenia sa vyjasmia. Čas je vhodný na výbavovanie rôznych ľudia záležostí. Cesty podniknuté v tomto období budú zvlášť uspešné.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZLY (19.2. — 20.3.) — tento mesiac bude pre vás trochu horší, prejavia sa menšie nedorozumenia, medzi priateľmi a súrodencami množo očakávať sporov. Radime pokoj a rozvalu, všetko sa urovná.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ RYBY (21.3. — 20.4.) — tukan, ktorí sú v nemocniciach a sanatóriach, môžu očakávať zlepšenie zdravotného stavu. Je to čas vhodný na ktor k neodvratne prehľadné rozhodnutie. Slobodní budú mať príležitosť nadizvázať novú známost.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VÁHY (21.4. — 20.5.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote. Všetci by si malí davať pozor na zaliudnenosť.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKORPIONA (22.5. — 21.6.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ STRELCA (21.6. — 20.7.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNARA (20.7. — 18.8.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNORA (19.8. — 17.9.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZLY (18.9. — 16.10.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

Čo váš ocakáva v apríli?

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VÁHY (21.3. — 20.4.) — môžu počítať s po-

čítavou, podráženou a náklonou hádat sa.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKORPIONA (22.4. — 21.5.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ STRELCA (21.5. — 20.6.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNARA (20.6. — 18.7.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNARA (19.7. — 17.8.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZLY (18.8. — 16.9.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VÁHY (17.9. — 15.10.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKORPIONA (16.10. — 14.11.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ STRELCA (15.11. — 13.12.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNARA (14.12. — 12.1.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZLY (13.1. — 11.2.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VÁHY (10.2. — 8.3.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKORPIONA (7.3. — 5.4.) — začiatkom mesiaca možno očakávať príaznivé udalosti v osobnom živote.